

Št. 199

**JANUAR
2023**

Časopis za brezdomstvo
in sorodna socialna vprašanja

**PRIPOROČENI
PROSTOVOLJNI PRISPEVEK: 2 EUR**

Polovico dobi član_ica društva.

Št. člana_ice društva:

KRALJI ULICE

Odgovorni in izvršni urednik:

Jean Nikolič

Tehnični urednik in oblikovanje:

Chris Hartke

Uredniški odbor:

Bojan Dekleva, Maja Vižintin, Špela Razpotnik

Sodelavci uredništva:

Tomaž Golob – Taubi, Barbara Jozelj, Žiga Novak, Jasmina Memić,
Špela Blatnik, Diego Menendes, Jure Zebec, Maruša Ivančič

Grafična zasnova:

Karlo Medjugorac

Lektoriranje:

Mojca Pipan

Ilustracije:

Miloš Dragojevič, Rade Nikolič, Janne Karlsson, Damjan Puhan,
Ban, Efes

Ovitek:

Prva stran: Nada Žgank

Zadnja stran: Nada Žgank

Tisk:

Tiskarna Vovk

Izdajatelj:

Društvo Kralji ulice ISSN 1854-2654

Prostovoljni prispevek za časopis je 2 EUR.

Celoletni prispevek za naročnike v Sloveniji znaša 36 EUR, v tujini pa
72 EUR. Poštnina je vključena v ceno.

Naslov uredništva:

Društvo Kralji ulice, Pražakova 6, 1000 Ljubljana

Telefon: 059 022 503

030 323 128 (SMS komentarnica)

E-pošta: urednistvo@kraljiulice.org

Spletna stran: www.kraljiulice.org

Transakcijski račun za prostovoljne prispevke:

SI56 0400 1004 8456 921 odprt pri Nova KBM

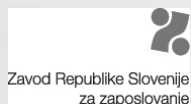
PROJEKT PODPIRAJO:

Mestna občina Ljubljana -- Ministrstvo za zdravje -- Mestna občina Maribor
Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti -- FIHO
Javni stanovanjski sklad MOL -- Javni medobčinski stanovanjski sklad Maribor
Stanovanjski sklad RS -- Zavod RS za zaposlovanje -- Ministrstvo za javno upravo
Evropski socialni sklad, projekt sofinancirata Republika Slovenija in Evropska Unija

Od januarja 2007 je časopis Kralji ulice

član mednarodne mreže cestnih časopisov (INSP).

Mnenja avtorjev prispevkov
ne odražajo vselej mnenj uredništva.

Uvodnik:

KAKO ULIČNEGA PRODAJALCA SPREMENIŠ V BERAČA

Foto: osebni arhiv

Nikoli ne bom pozabil male deklice na Filipinih. V roki je imela preproste venčke z belim cvetjem. Pristopila je in nama ponudila enega. Na ulicah je bilo vedno veliko otrok, ki so prodajali takšne in drugačne artikle, od sladkarij do dežnikov. Ne le otroci, tudi odrasli so ponujali izdelke, včasih cele družine. Pravzaprav ni bilo veliko oseb, ki bi sedele na pločniku in zgolj prosile za hrano ali denar.

Punčka je torej stala pred nama in nama venček pomolila pod nos. Ni znala angleško, zato so bile geste vse, s čimer smo se lahko sporazumevali. In ni bilo nobenega dvoma o nakupu. Ko nama je želela izročiti venček, sem ga prijazno odklonil. A deklica je vztrajala, ni želela iti naprej, ni hotela sprejeti najinega denarja, ne da bi nama prodala, kar je ponujala. Najina logika je bila preprosta. Denar sva ji želela podariti, venček pa pustiti njej, da bi ga lahko prodala komu drugemu in še enkrat zaslužila z njim. Njen žalostni izraz na obrazu in njena odločnost sta mi do danes ostala v spominu. Zakaj ni bila vesela denarja? Zakaj je na vsak način želela oddati svoj venček?

Prav zadnjič se mi je ves ta film še enkrat zavrtil. Ko sem šel iz trgovine, sem se ustavil ob izhodu, kjer je sedel gospod in ponujal Kralje ulice. Za moje pojme eden najlepših in najbolj pomenljivih slovenskih projektov za ljudi z ulice. Za dva evra kupiš časopis – ki je mimogrede vsebinsko zelo bogat in daje odličen vpogled v življenje ljudi z obrobja naše družbe –, pri čemer polovico kupnine prejme ulični prodajalec. Najlepše pri projektu je to, da so ga brezdomni resnično vzeli za svojega, v njem objavljajo svoje poglede, mnenja, izkušnje. Večkrat sem imel vtis, da so ponosni nanj. Spominjam se, da sem nekoč kupil časopis od gospoda, ki me je ponosno opozoril, da je tokrat on na naslovnici in je torej toliko pomembnejše, da ga vzamem.

Da ne zaidem, zadnjič pri tisti trgovini sem torej plačal časopis. Ko sem odhajal, je h kralju pristopil drug gospod in rekel: »No, jaz pa ne bom vzel časopisa, ti pa dam nekaj drobiža.« Nekaj me je močno zmotilo pri tem pa najprej nisem znal opredeliti, kaj. Zdaj vem.

Kaj je ta človek želel sporočiti kralju ulice?

1: »Ne bom vzel časopisa, ker mi ni všeč in ga ne berem, ampak evo, tukaj ti dajem miloščino.«

2: »Ne bom vzel časopisa, ker hočem, da denar ostane tebi, in boš zaslužil dvakrat.«

Pravzaprav je vseeno, katera od teh različic je prava, v resnici gre pri obeh za isto sporočilo – ne bom vzel časopisa. To je bilo tisto, kar me je zmotilo. Na nek subtilni način se je človeku odvzela moč. Zavrnil sem venček, ki ga je deklica morda celo sama naredila, in ji nehote sporočil, da mi ni pomembno, kaj mi lahko ona da, razmišljal sem le o tem, kaj ji lahko dam jaz. Postavil sem se nad njo. In tisti gospod je zavrnil časopis, v katerem je bila morda objavljena kakšna misel prodajalca, in mu hote ali nehote sporočil, da mu ni pomembna vsebina, pač pa zgolj to, da se ga je usmilil in mu podaril denar. V hipu nista bila več enakovredna. Danes sem veliko previdnejši pri teh rečeh. Žalostni izraz deklice me je naučil lekcije. Vsak človek ima nekaj, kar lahko ponudi drugemu. In mislim, da je prav, da sprejmemo izmenjavo, ne glede na to, kakšne namene in motive imamo pri tem mi. Ali ne gre tukaj konec koncev za ponižnost? Ali zmorem sprejeti, da ima nekdo »z ulice« nekaj pomembnega in dragocenega zame, česar sam nimam?

Nace Volčič

Kazalo:

- 2 **UVODNIK**
- 4 **SLIŠANJE GLASOV**
- 7 **DORIS IN FUZBAL**
- 8 **MOJE ŽELJE ZATE**
- 10 **TOKOKROG**
- 11 **CESTNA FILOZOFIJA**
- 12 **NEKAJ CESTNIH**
- 13 **POLJE ČASTI**
- 14 **IN MEMORIAM: ENES GERZETIČ**
- 15 **MARIBORSKA SCENA**
- 18 **LITERARNA PRILOGA**
- 21 **SARIN DNEVNIK**
- 22 **GOSTUJOČA KOLUMNISTKA**
- 24 **USTREZI IN BODI NEVIDNA!**
- 25 **KRALJEVI RECENZOR**
- 28 **IZZA REŠETK**
- 30 **MOJE TROHNENJE**
- 31 **MILOŠEV FOTO KOTIČEK**
- 32 **KOMENTARNICA**
- 33 **OGLASNA DESKA**
- 34 **NAGRADNA KRIŽANKA**

Foto: Nada Žgank

TO SEM JAZ: BORO

Še kot mladoleten sem prišel v prelepo Republiko Slovenijo. Vzljubil sem jo takoj, že pri nepolnih 17 letih. Takoj sem začel delati in ustvarjati v njej. Leta so tekla, jaz pa sem pridno služil denar za življenje. Po Hrastniku in Celju sem svoj dom našel v Ljubljani, ki jo zelo ljubim in cenim, tu živim še danes. V njej sem doživel tako lepe kot slabe trenutke.

Eden slabših je bil, ko sem leta 2009 doživel hudo prometno nesrečo. Tistega nesrečnega dne me je med vožnjo s kolesom zbil avto. Od takrat sem težji invalid, predvsem zaradi trajnih poškodb v kolkah in na desni nogi. Še dandanes zaradi tega trpim bolečine.

Pred petimi leti sem spoznal prijatelje na Društvu Kralji ulice, ki so me sprejeli v svojo sredino, me razumeli. Kmalu sem postal prodajalec cestnega časopisa in član društva, ki je mnogim spremenilo življenje na bolje, o tem sem se prepričal na lastne oči. Moje in življenje moje ljubljene žene Jovanke, ki trpi za več diagnozami, prav tako. Teh pet let sem ponosen in srečen, da sem del društva, ki ne pomaga samo meni, ampak se trudi za vse ogrožene, bolne, nezaposljive ...

Iz globine svoje duše se želiva z ženo zahvaliti vsem, ki podpirate Društvo Kralji ulice in njihovo uredništvo, vsem kolegom in kolegicam, ki ponujajo časopis, in vsemu osebju na Kraljih. Še posebej lepo pozdravlja vas, drage bralke in dragi bralci, vse dobre in poštene ljudi, ki podpirate naš projekt in našo organizacijo. Pozdravlja tudi vse prebivalce in prebivalke te prelepe dežele ter svoje prijatelje in sorodnike.

Ker sem tokrat na naslovnici jaz, je primerno, da vam vsem zaželim vesel božič in srečno novo leto 2023. Vstopite vanj z nasmeškom. Vsem želim še obilo zdravja in dobre volje. Še enkrat srečno in hvala!

03
KRALJI
ULICE

PRAVILA PONUJANJA ČASOPISA

Ker želimo, da bi pri razširjanju časopisa Kralji ulice lahko sodelovalo čim več ljudi in da bi dosegel čim širši krog bralcev in bralk, je pomembno, da skupaj skrbimo za njegov dober ugled. Člani in članice društva, ki ponujajo časopis, ne predstavljajo le sebe, pač pa celoten projekt Kralji ulice.

Doslej so bili v javnosti zelo dobro sprejeti, mnogi bralci in bralke so pohvalili njihov pristop. Želimo si, da tako ostane tudi v prihodnje, zato člani in članice društva spodbujamo, da se držijo spodnjih pravil in tudi svojega občutka o tem, kako časopis še bolj približati našim bralcem in bralkam.

- Časopis ponujam na miren in nevsiljiv način.
- Drugim članom in članicam društva, ki ponujajo časopis Kralji ulice, izkazujem spoštovanje in se zavedam, da imajo ravno tako pravico do ponujanja časopisa.
- Z drugimi člani in članicami društva se miroljubno dogovarjam glede lokacije ponujanja časopisa.
- Morebitne nesporazume rešujem na miren in spoštljiv način.
- Med ponujanjem časopisa ne uporabljam alkohola in/ali drugih drog.

- Med ponujanjem časopisa omenjam predvideni prostovoljni prispevek in od bralcev in bralk ne pričakujem ničesar več.
- Med ponujanjem časopisa ne beračim.
- Spoštujem odločitev bralcev in bralk, da časopis vzamejo ali ne, in jih k temu nikakor ne silim ali jih drugače neprijetno vznemirjam.
- Med ponujanjem časopisa imam svojo uradno izkaznico društva na vidnem mestu. Številka žiga na časopisu mora biti adekvatna številki na izkaznici društva.
- Zbiranje prispevkov za druge dejavnosti društva je poskus zavarovanja bralcev in bralk.

Če se član ali članica društva ne drži pravil ponujanja časopisa, je na to najprej opomnjen_a s strani strokovne delavke oziroma delavca, potem pa lahko začasno ali trajno izgubi pravico do ponujanja časopisa Kralji ulice.

Bralce in bralke prosimo, naj morebitne kršitve sporočijo v uredništvo na telefonsko številko 059 022 503 ali na e-naslov: urednistvo@kraljiulice.org.

DILEMA O ILUZIJAH

Že dolgo se borim z iluzijami. Delno sem se jih zavedala, vendar balončka nisem zmogla predreti. Na trenutke sem včasih videla jasnejšo sliko, vendar jo je iluzija znova prekrila. Dolgo me je tudi paranoja držala v primežu. Kako premagati strah? Preseči občutek, v katerem plavaš, z zgolj rahlim zavedanjem? Ko sem se želela o tem pogovoriti s prijateljem, je v želji po podpori mojo iluzijo zgolj potrjeval. Razjezila sem se. »Kaj ne vidiš, da se borim z iluzijo in ne morem iz nje, ne podpiraj me v njej!« Želim videti svet in sebe v njem na način, ki me bo podpiral. Ki mi bo prinašal rast, napredek, ne pa da vseskozi capljam na mestu. S svojim primežem tudi druge držim v iluziji. Zaradi česar imam občutek, da sem vseskozi v istem dnevu. Spreminjajo se zgolj letni časi. Vse drugo ostaja isto. Ista razmišljanja. Isto (ne)delovanje. Neodzivanje. Stopicanje na istem mestu. Že leta.

Kako bi opisala iluzijo? Kot lepljiv balonček z izredno močno opno, ki na trenutke deluje jakleno, vendar je voljna pod pritiskom. V tej tvorbi čutim nagnetene zobe in dlako, ki živijo svoje življenje, se upirajo vsem pravilom stvarjenja in neodvisno od tega grizejo vsakogar, ki bi želel osvoboditev. Kot samoniklo življenje, ki nima razuma, vendar svojo voljo. Po letih borbe se sedaj ta topi. Raztaplja. Sprejemanje resničnosti, kakršna je, in hvaležnost za dano delata čudeže.

Nato sem se srečala s prijateljem. V javnosti govori besede, ki jih sama ne bi nikoli. Preveč pritisnejo na moj strah pred posledicami, ki bi jih lahko besede prinesle. Posledicami, ki bi se sprožile v ljudeh, ki živijo v paranoji pred vsem drugačnim. Pa vendar, ali imam pravico reči: »Ne govori tega! Ne veš, kako se bodo drugi ob tem odzvali?«

Kdo drugi? Vsi ljudje? Zgolj posamezniki z močjo in iluzijo o tem, kaj vse jih ogroža? Kdo vse, ki je vsaj malo drugačen, jih lahko ogrozi? Jim razbije milni mehurček, v katerem živijo svoje »varno« življenje. Ki so si ga ustvarili po svojih merilih, čeprav s poseganjem v druge. Če skušam svojemu življenju dati trdne temelje, preseči iluzije, je morda čas, da presežem tudi strahove, ki me še vedno držijo v pesti. Strahove, da bom prepoznana kot »problematična«, »skrajna«, da me bo kdo znova prepoznal kot osebo, ki bi ga kakor koli lahko ogrozila, zaradi česar bom znova pod plazom pritiskov, šikaniranj in ustrahovanj. Strah, da ne bom ustrezala v odzivnosti, zaradi česar znova ne bom sprejeta. Ustaviti vsakršno takšno delovanje, še preden me razruši v temeljih. Z besedo »NE!«. Moj prostor. Moj čas. Moj mir. Moja pravila!

Mojca

DELOVNI ZVEZKI ZA OKREVANJE

Na področju duševnega zdravja se je v 90. letih prejšnjega stoletja pojavil koncept okrevanja (angleško »recovery«), ki je odprl nova razumevanja in nove možnosti delovanja tako v »uradni« psihiatriji kot v gibanjih uporabnikov in preživelcev, torej oseb z lastno izkušnjo s psihiatričnimi obravnavami. Koncept (osebnega) okrevanja gre naprej od medicinskega, kliničnega razumevanja bolezni in simptomov, vključuje socialne vidike, predvsem pa načine globoko osebnega osmišljanja in zastavljanja lastnega življenja, tudi okrevanje od stigme in stranskih učinkov psihiatričnega zdravljenja. Gradivo Svetovne zdravstvene organizacije (Person-centred recovery planning for mental health and well-being self-help tool, 2019) ta koncept razlaga takole: »Tradicionalno ali klinično razumevanje okrevanja je, da se oseba ne obnaša več 'čudno' ali da so 'simptomi', povezani s čustveno stisko, izginili. Vendar za mnoge ljudi okrevanje ne pomeni, da so 'ozdravljeni' ali 'spet normalni'. Gre za to, da pridobijo nadzor nad svojo identiteto in življenjem, da imajo upanje za svoje življenje in da živijo življenje, ki ima zanje smisel – bodisi prek dela, odnosov, vključevanja v skupnost bodisi prek nekaterih od teh ali vseh naštetih dejavnosti. Pri okrevanju ni pomembno, ali uporabljamo storitve ali ne, ali uporabljamo zdravila ali ne. Kar je pomembno v smislu usmerjenosti k okrevanju, je: Ali živimo življenje, ki si ga želimo živeti? Ali dosegamo svoje osebne cilje? Ali imamo prijatelje? Ali smo povezani s skupnostjo? Ali na kakršen koli način prispevamo ali nekaj vračamo skupnosti?« Na osnovi takih razumevanj so začeli razvijati različna izobraževalna ali samopomočna pisna gradiva, namenjena individualni uporabi, še bolj pa uporabi v podpornih skupinah, pogosto vrstniških podpornih skupinah. Taka gradiva se lahko uporabljajo za organizacijo izobraževalnih delavnic ali pa

obsežnejših in dolgotrajnejših podpornih izobraževanj oseb z lastno izkušnjo psihiatrične obravnave. Taka izobraževanja razvijajo v mnogih državah sveta in jih pogosto imenujejo »recovery colleges« (po slovensko bi lahko rekli šole za okrevanje). Taka gradiva so pogosto v obliki delovnih zvezkov, ki vključujejo naloge v obliki ključnih vprašanj, na katera naj bi udeleženci – vsak zase – med izobraževanjem odgovarjali. Te naloge ali vprašanja se nanašajo večinoma na to, katere cilje si človek zastavlja, po katerih korakih jih lahko dosega, kaj ga podpira in kako lahko vzdržuje svoje dobro stanje, kaj so njegovi stresorji in sprožilci težav oz. kako lahko najbolje prebrodi krizne trenutke, kdo in kako mu lahko pomaga v krizi in kako se lahko premakne naprej po krizi. Odgovori na ta vprašanja naj bi predstavljali pot do, ali že kar vsebino, osebnih načrtov okrevanja, ki naj bi jih vsak udeleženec izobraževanja, tudi z vrstniško pomočjo, za sebe sestavil. V projektu Slišanje glasov smo prevedli dva taka tuja delovna zvezka, in sicer »Od žrtve do zmagovalca_ke« iz leta 1997 (Ron Coleman in Mike Smith) ter »Akcijski načrt za okrevanje« avtorice Mary Ellen Copeland, ravno tako iz leta 1997. Obe gradivi sta nastali v okviru gibanja preživelcev psihiatrije. Nato smo med obiskom na Nizozemskem dobili na vpogled precej obsežnejša gradiva, ki ga tam uporabljajo v izobraževanju vrstniških podpornih delavcev in preživelcev, ter našli že zgoraj omenjeno najnovejšo tovrstno gradivo Svetovne zdravstvene organizacije, ki ga v skladu s sedanjim besediščem imenujejo »toolbox« – zbirka orodij. V svojem projektu nameravamo v letu 2023 preizkušati tovrstna tuja gradiva, razviti svoje lastno gradivo in ga praktično preizkusiti.

Bojan Dekleva

PONUJAM KRALJE

Že dolgo je, kar sem pisala. Ta zapis je namenjen v zahvalo za solidarnost dobrosrčnih oseb, ki so podnevi ali zvečer »moj ljubi kruhek«. Hvala gre zelo preprostemu, skromnemu, delovnemu človeku oziroma izredni duši velikega malega človeka.

Ni dolgo, kar sem se pridružila neprofitni organizaciji Kralji ulice. Ponujam časopis, saj sem se znašla v skrajno neprijetni situaciji. Stara sem 43 let. Imam dve izobrazbi, a sem zdravljena odvisnica od prepovedanih drog. Prijavljena sem na zavodu za zaposlovanje, kjer se skušam vklopiti v program zaposlitvene rehabilitacije. Upravičena sem do zdravstvenega zavarovanja in socialne pomoči. Sem tudi mama mladoletne hčere. In čeprav sem izgubila skrbništvo, imam redne stike z njo. Trenutno je torej navkljub moji izobrazbi edina možnost zaslužka ponujanje Kraljev ulice, zato sem hotela reči hvala. Hvala iz dna mojega srca. Najprej neprofitni organizaciji Kralji ulice, nato vsem skromnim, dobrim in nadvse solidarnim ljudem, ki imajo dobro dušo. Spoznala sem jih kar nekaj, ki so me zelo prijetno presenetili. Zlasti starejši gospod, ki bi ga ocenila kot »gospoda stare dunajske šole«.

Nekega jesenskega jutra sem se odpravila na delovno mesto pri parkomatu v središču Ljubljane (blizu zdravstvenega

doma). Prišel je starejši gospod, ki sem mu prijazno ponudila časopis. Gospod me je skorajda v obupu pogledal in rekel, da je upokojenec, da ima denarja samo za plačilo parkirnine. Omenil mi je še, da ima več kot 17 let star avto, in pokazal nanj. Iz sočutja in občutkov empatije sem mu še sama zaupala, da sem odvisnica od prepovedanih drog ter da se trenutno zdravim, zato ne morem pozitivno opraviti zdravniškega pregleda za službo. Po poklicu sem bolničarka, ki jih tako zelo potrebujejo. Omenim tudi, da bi takoj sprejela delo čistilke, če bi mi bilo ponujeno. Žal mi ni. Navržem še, da je mogoče s ponujanjem Kraljev nekaj zaslužiti na pošten način. Gospod se je nasmehnil, se zahvalil za dobro družbo in mi iz solidarnosti v roko stisnil evro. Zelo težko mi je bilo vzeti ta denar, zato bi rada gospodu stare dunajske šole rekla hvala. Iskrena hvala tudi malim ljudem, ki so skoraj neopazni, hvala mamam in gospem. Hvala vsem, tudi turistom, zlasti Nemcem, ki so pri meni pustili poseben pečat. Ko je turist z nemško registracijo plačal parkirnino, sem mu v angleščini razložila, da ponujam časopis za brezdomne. Rekla sem mu, da z nakupom časopisa pomaga meni in društvu. Z nasmehom mi je namenil bankovec. Ko pa je zapustil parkirišče, je zavil ob rob ceste in se ustavil. Rekel je, da zapušča našo državo, in mi stisnil še

Foto: Nada Žgank

pet kovancev. Danke Deutschland. Bila sem presenečena in izredno vesela. Imela sem več kot dovolj, da sem zaključila delovni dan.

Ponujanje Kraljev ulice je najtežje delo do sedaj. Res je sicer, da se šele uvajam. Pravijo, da so vsi začetki težki. Zato še enkrat iskrena hvala vsem, saj sem, ko zvečer potegnem črto, zelo vesela. Imam možnost zaslužka na pošten način. In ko za hčer zaslužim 20 evrov, sem zelo zadovoljna.

Andreja

PLEMSTVO

Kralji ulice smo odvrženi na rob družbe, nesprejeti in nezaželeni, odveč in v posmeh družbi. Večina populacije se ne želi poglobljati v življenjske zgodbe in krute usode, ki jih lahko piše življenje.

Moja osebna izkušnja je, da sem zabredla v depresijo. Bila sem vzgojena v pridno punčko brez čustev, a mati in oče sta bila pri vzgoji tiranska in nasilna, ni bilo prave komunikacije in pravega pogovora. Pri 12 letih sem že začela samopoškodbeno vedenje. Potem so pri 19 letih na plan prišli panični napadi, anksioznost in tesnobni napadi. Zbolela sem za bipolarno motnjo in dobila tablete, sledili so prvi obiski psihiatra. Študij na fakulteti se je v drugem letniku ustavil, zato sem delala študentska dela, samo da sem zamotila svoj um. Na srečo ali nesrečo se nikoli nisem zapila ali pa zadrogirala. V tem času sem spoznala Kralje ulice, občasno zahajala v dnevni center v Ljubljani in spoznavala, da življenje niso samo rožice. Osebnost mi je časopis zelo všeč, saj se človek lahko poglobi v svet drugačnosti in zlorabe ter realnih življenjskih težav. Predpostavljam, da so ljudje, ki so postali kralji ulice, zaznamovani s svojo usodo. Dvomim, da si kdo želi

biti prostovoljno v takšnem življenjskem položaju. Tudi sama zase nisem izbrala depresije. Prav tako si niti v najhujših sanjah ne bi mogla predstavljati, da je to lahko takšen pekel na zemlji. *Nič ne bo iz tebe, prekleto kurba*, so bile besede mojega dragega očeta. Bodi tiho, poslušaj in ubogaj. Kralji ulici vedo, kaj je pravo in resnično življenje in kaj so realne življenjske izkušnje. Mislim, da je to vredno mnogo več kot družba popolnosti, h kateri stremimo. Postali smo odtujeni, odmaknjeni, sebični. Ljudje, ki se drogirajo, pijejo, imajo psihične motnje, so stigmatizirani in odmaknjeni na rob in nezaželeni. Mene vidijo kot zmešano bipolarno kurbo, ki v življenju ni dosegla nič in nima diplome. Jemljem antidepresive in nisem zaželen. Nisem zaželen ne v primarni družini ne nikjer drugje. Izgubljena v svetu brez vrednot, z občutkom sramu, krivde in odvečnosti. Vse povsod sem številka. Življenje hiti in gre hitro mimo, hiti in nikogar ne izpusti.

Odvečna

NAGAČENE SANJE

lepo sem jih posušil
in obesil na zid
vsak dan občudujem njihovo lepoto
na levi naš mučenik
na desni gospod predsednik
vmes pa moje suhe sanje
nežno brišem prah z njih
jih osvežujem s pišom
in nemo strmim v njih
nihče jih ne bo vzel
nihče jih noče imeti
nikomur jih ne dam
so trdno pribite
in zlepljene
kot opomin mojim naslednikom

MMF

NEGOTOVOST

zakaj se dokazujem sebi
tebi
njemu
njej
in njim

kaj misliš da je bolje
da ostanem
ali grem

– negotovost

Nina Cigale

ujetemu v materialni svet
težko je živeti
bo treba umreti
da lepše bo spet

Igor

ŠPITAL BLUES

Lahko peš, z avtom, ladjo al po zraku
bežiš od sebe po starem tlaku
bežiš po svetu po božjem nasvetu
dokler te ne zapeče vest
in se naveličaš slabih cest
če ne veš kam šel bi zdaj
pojdi spet domov nazaj
k svoji mami na metin čaj.

Na svoji poti si živel v zmoti
in pil alkohol vse bolj in bolj
ker te lovila je slaba vest
in te je tolkla z majeva pest
si se z enosmerno vrnil spet nazaj
kjer te reši le še mamin čaj.

Povsod po svetu je lepo
najlepše je doma
za bolečino je zdravilo
za drek dobro milo
spomni se na svojo mamo
in na ves domači raj
se vrni domov na silo
v svoj dom na metin čaj.

Benjamin MantaQi-Chi

(* navdahnila Aleksandra Ilijevski in Samuel Blues)

Matjaž Odlazek

DORIS IN FUZBAL

Foto: osebni arhiv

Osamdeset četrte je pao snijeg i skupio se čitav svijet, poje Sejo v veličastni odi Sarajevu v komadu Fildžan viška. Leto kasneje, leta '85, pa sem, takrat 13-letni mulc, kar precejkrat videl Doris Dragović nago. In kako vezo ima to s svetovnim prvenstvom v fuzbalu v Katarju? Počasi, bomo prišli do tega.

Opazil sem, da sem star. Moj fotr jih bo počasi naštel 77. Že nekih 15 let živi v Vrsarju. Lovi ribe, ukvarja se z oljkami in mu ni kaj posebno hudega. Vsake toliko se slišiva, predebatirava, kako je igral Dončić, pa take reči. Oba rada spremljava šport, fotr pa še posebej obvlada olimpijske igre leta 1960 v Rimu.

To je bil takrat veledogodek, ki se ga je dalo spremljati od blizu in mu je ostal v spominu. O zadnjih olimpijskih pa že več ne ve prav dosti in mi je zadnjič rekel, da se bo počasi tudi meni začelo tako dogajati. In glej ga zlomka, se je že začelo! Prav presenetilo me je zadnjič, da se je evropsko prvenstvo v nogometu leta 2020 igralo v 11 različnih mestih in sem moral močno brskati po spominu, da sem se spomnil, da sta v finalu igrali Italija in Anglija. Dočim za svetovno prvenstvo '86 v Mehiki pa točno vem, kako so potekale tekme. In prav tako se spomnim vsakega detajla iz prej omenjenih olimpijskih iger v Sarajevu. Res hecno gre ta spomin. V detajle znam opisati četrtfinale v Mehiki, kako je pritlikavo nogometno božanstvo predriblalo celotno angleško moštvo, ampak kakšen je bil rezultat v finalu 2020, sem moral pa poguglati. Pa sem gledal obe tekmi. Tole prvenstvo pa sem spremljal zgolj z enim očesom. Malo mi je šlo na živce, ker ni bil primeren letni čas, pa da je bilo tam dol, kjer nimajo prav nobene nogometne tradicije. Da ne govorim o tem, da Katarci smatrajo, da je več tisoč mrtvih delavcev na gradbiščih stadionov pač kolateralna škoda, pa tudi njihov odnos do človekovih pravic mi ni niti najmanj všeč. Kako so prišli do tega, da so domačini, je jasno. Vsi v Fifo so takrat seveda razlagali, da oni pa podkupnine že niso prejeli, še več, tudi nobeden jim je ni ponudil. Seveda so delovali tako verodostojno kot ameriški TV-pastorji. Ko prav veš, da se te bo Gospod dotaknil, če jim pošlješ malo denarja. Ampak če sem pošten: tudi jaz bi najbrž vzdignil roko, če bi mi prej pripeljali ene par samokolnic denarja, kot so menda počeli z drugimi glasovalci.

Vir: Twitter

»Božja roka« bo za vedno ostala eden najbolj ikoničnih trenutkov v zgodovini svetovnih prvenstev v nogometu.

In kje je v vsej zgodbi naša Doris? Leto po olimpijskih igrah smo šli smučat na Jahorino. V hotelu, kjer smo bili nastanjeni, je igral terasni bend More, kjer je pela takrat še relativno neznana pevka Doris. Dama je zelo rada hodila v savno, in ravno takrat je savna čudežno prijala tudi nam mulcem. Takrat so bili olimpijski objekti še v polni formi, pozneje pa se je vse razjevalo, malo zaradi Bosancev samih, malo pa zaradi štal, ki so se zgodile v devetdesetih. In tudi tile krvavi katarski stadioni bodo po prvenstvu ostali sami sebi namen. Denar je pač zjebal kompletan fuzbal.

Pa ko smo že ravno pri denarju. Berem, da družina Glazer prodaja naš United. Cena je pet milijard funtov. Moram malo pobrskati po žepih, čeprav bo šlo najbrž bolj na tesno, ker sem bil včeraj v gostilni precej razposajen.

PISMO KRALJU

Na parkirišču pri NUK-u je 21. oktobra ob 13.06 stal gospod z berglami, drugega žal ne vem. Nisem imela dovolj denarja ne našla bankomata, pa mi je on posodil:

»Pozdravljen! Še enkrat hvala iz srca, da si mi v situaciji priskočil na pomoč in mi posodil 50 centov. Vračam z obrestmi vred, da ne pozabiš, da se dobro z dobrim vrača. Hvala in lep pozdrav.« Nana

Tole pismo moram objaviti. Že kar nekaj let ponujam Kralje ulice, vendar se mi kaj takega še ni zgodilo. Dostikrat posodim drobiž za plačilo parkirnine, ki ga včasih dobim nazaj, včasih pa

tudi ne. Vem pa, da pisma, ki sem ga prejel 22. oktobra, ne bom zlepa pozabil. Neki puncu sem posodil 50 centov, ker ji je toliko manjkalo za plačilo parkirnine. Šok je sledil dan kasneje, ko sem prejel čestitko z 20 evri. O meni je vedela samo to, da sem na berglah in da delam pri NUK-u.

Nana, zahvaljujem se ti iz srca, saj mi je tvojih 20 evrov prišlo zelo prav. Lahko sem si kupil špežo in polnilno kartico za telefon. Še enkrat hvala. Na parkirišču pa me dobiš med 14. in 16. uro.

Tadej Svete

MOJE ŽELJE ZATE

Učenci in učenke OŠ Brinje Grosuplje so za nas zbirali higienske pripomočke in spalne vreče. V njihovem imenu nam jih je 6. decembra pripeljal šolski svetovalec Aljoša. Posredovali so nam še ročno napisane novoletne želje. OŠ Brinje Grosuplje ter učencem in učenkam se zahvaljujemo za dobrodelno akcijo.

Vam in vsem revežem želim, da čez zimo dobite topla oblačila, najdete dobro službo, najdete prijatelje, se imate čez zimo lepo in imate čim manj skrbi in problemov. Vesel božič!

Leon S., 7. c

Moje želje za vas so, da vam ne bo mrzlo v taki mrzli zimi in da boste imeli dobro zdravje. Želim vam, da se vam vse želje izpolnijo, mogoče vas bom kdaj srečala in vam kaj podarim, nikoli ne veš, a če se srečava, bom zelo vesela. Želim vam, da vam bo toplo med zimo in da se dobro počutite. Živa G., 7. c

Moja želja je, da dobiš hišo. Kako dobiti hišo? Npr., da en človek pride in ti pove, da pojdi z njim. Pol gresta v trgovino in ti kupi hrano in oblačila, pol gresta kupit ene hude čevlje in ti da malo denarja. Pol ti kupiš eno lepo hišo. In dobiš dobro službo. Ne želim, da je zima mrzla. Ko kupiš eno lepo hišo, kupiš še avto. Ko boš imel službo, hišo in avto, boš dobil punco. Ko boš mel punco, bosta imela dobro življenje. Mogoče bosta imela otroke. Arman Č., 7. c

Želim vam, da boste imeli čim bolj zdravo leto. Da vas ne bo preveč zeblo. Želim vam, da bi bili poštene, saj je to najbolje. Imejte lepo novo leto, bodite s svojimi prijatelji. Veliko sreče v življenju, saj si to zaslužite. Upam, da nikoli ne boste lačni. Želim vam pa tudi, da vam bodo prostovoljci pomagali s toplimi oblačili in kakšnim evrom. Zarja K., 7. c

Želim ti, da zima ne bo premrzla. Če pa bo, upam, da najdeš nekaj toplega, npr. deko, rokavice, nogavice, topel pulover ... Upam, da boš zdrav, vesel, želim tudi, da dobiš topel dom. Želim, da ne boš lačen ali žejen. Rok P., 7. c

Vsi smo ljudje. Vsi bi morali imeti enake pravice. A ta svet se pač ne vrti tako. Vse več ljudem gre za denar. In vse več jih bo. In vsak človek ima težave. Nekatere za to izločijo, in to ni pošteno. Nekateri so drugačni od zunaj, nekateri od znotraj. Vsi smo ljudje in vsi delamo napake. Včasih pač nimamo sreče. Zima je že zdaj mrzla, pa se pošteno povedano ni niti še začela. Zemlja se spreminja. Poleti je vroče, pozimi pa mrzlo. Vem, da je težko. No, to lahko samo sklepam. Želim, da vam kdo kdaj da kakšen evro, kakšno hrano ali stvar. Najdite še več prijateljev, saj se življenje vrti tako, da padeš, vstaneš, hodiš naprej, te kdo udari in spet padeš. To je pač življenje in tako se vrti. Naj ti ne bo premrzlo in naj se ti uresniči kakšna novoletna želja. Za božič bi morali vsi biti srečni in iz dna srca si želim, da bi bil tudi ti. Borite se, da ga boste zaključili v stilu in da se vas bodo spominjali. Tako si to zasluži vsak človek. Nika Kim T., 7. c

Zdravo, sem Kim Perišin, in to so želje za vas. Na življenje je treba gledati pozitivno. Ne misli na to, česar nimaš. Misli na to, kar imaš. In če res ne moreš nič naštet, ti jaz lahko pomagam. Imaš življenje. Imaš svobodo. Nobeden ti ne ukazuje, pot si ustvarjaš sam. Nekateri ljudje tega nimajo. Nimajo svobode, življenja. In tukaj je predlog: ne kupi alkohola in drog, saj več

Šolski svetovalec Aljoša je pri nas srečal tudi nekdanjo učenko Klaro, ki je na društvu zaposlena.

kot jih kupuješ, bolj boš nesrečen, ko jih nimaš. Najdi prijatelje – zaupaj se komu. Vztrajaj in ne odnehaj, saj se počasi daleč pride. Želim vam vsem, da se bo vaše življenje obrnilo na bolje. Samo vztrajaj. Tu je veliko ljudi, ki vam hoče pomagati. Umreš samo enkrat, živiš vsak dan. Kim P., 7. c

Poskusi najti družbo, skupaj dobite službo. Zima bo prehuda. Zate bo zamuda. Bodi pameten z denarjem. Srečuj se z lončarjem. On dal ti bo dar, da zaslužil boš denar. Jakob I., 7. c

Upam, da zima ne bo zelo mrzla, če pa bo, pa upam, da boš dobil ustrezna oblačila. Želim si, da dobiš službo in dovolj denarja za to, kar si želiš. Upam, da si najdeš kakšnega prijatelja ali prijateljico. Upam, da novo leto preživiš lepo. LP Patrik M. I., 7. c

Želim ti, da za novo leto imaš kje prespati. Da imaš kakšen topel obrok in kaj za spiti. Da zima ne bi bila prehuda. V novem letu ti želim, da bi našel kakšno službo, da bi lahko zaslužil kaj denarja. Želim ti, da bi našel kakšno ljubezen, ki te bo ljubila v enaki količini, kot jo ti ljubiš. Vedno verjemi v Boga, saj bo tudi tebe enkrat opazil in ti bo prinesel srečo. Ne želim ti, da bi si z denarjem kupoval alkohol, saj ti lahko škoduje. Bolje je biti zdrav, saj boš lahko prej našel službo in boš imel zadosti denarja, da si kupiš hrano. Upam tudi, da boš dobil topla oblačila za čez zimo, tople nogavice in rokavice. Upam vsaj, če ne najdeš ljubezni, da najdeš kakšnega prijatelja. Da se bosta imela lepo čez zimo, da se boste med sabo družili in skupaj ogreli ter kaj dobrega pojedli. Dunja R., 7. c

Za novo leto ti želim, da zima ne bo zelo mrzla in da ti bodo prostovoljci dali topla oblačila. Želim ti, da boš imel denar in si boš lahko kupil hrano. V novem letu ti želim, da dobiš dobro službo. Želim si, da najdeš pravega in iskrenega prijatelja. Gaja M. H., 7. c

Želim, da vsi brezdomci, ki živijo na ulici, za to novo leto najdejo službo in si zaslužijo denar in si kupijo, kar hočejo. Najbolj pa si želim, da ta zima ne bo huda, če pa bo, želim, da dobiš rokavice, bunde, nogavice, topel pulover, čevlje ... Želim še, da ste vsi zdravi. Želim si, da se brezdomci ne zapijajo, ne pijejo alkohola. Želim si tudi, da jim kak dober človek za to mrzlo zimo da oblačila in kakšno hrano. To so moje želje za vas. Ines M., 7. c

Želim si, da ti ne bo mrzlo pozimi, da dobiš službo, ostaneš zdrav_a in ti ne primanjkuje hrane. Nina K., 7. c

Želim ti, da bi dobil dobro službo. Ni važno, kakšen si, vseeno boš uspel v življenju, ne obupaj, ni še prepozno. Ne boj se zime, prostovoljci ti bodo pomagali, ne bo te zeblo. Denar, ki ga dobiš, porabi za hrano, ne za alkohol. Upam, da dobite prijatelja in da vam pomaga. Ni važno, kakšen je. Klemen K., 7. c

Želim ti, da zima ne bo prehladna, če pa bo, ti želim, da boš imel veliko za obleči. Upam, da boš v naslednjem letu dobil službo in veliko denarja ter dobro družino in hišo. Upam, da boš imel otroke in lepo družino. Upam, da boš imel lepo življenje in srečno novo leto. Luka O., 7. c

Za novo leto ti želim, da se boš imel_a dobro. Želim ti tudi, da zima ne bo prehuda in da te ne bo zeblo. Prostovoljci ti bodo dali kakšne rokavice, šal ali kaj za ogrniti. Prav tako ti želim, da si najdeš kakšno ljubezen ali dobrega prijatelja. Upam, da boš dobro praznoval_a novo leto in božič in da se ti bodo vse želje uresničile. LP Zoja K., 7. c

Moje želje so, da novo leto preživiš lepo in da ne bo preveč mrzlo. Želim ti, da boš imel topla oblačila, kot so: rokavice, kape, nogavice, jakno ... Upam, da boš imel dovolj hrane. Da boš dobil dovolj denarja, da boš lahko preživel. Praznike preživi, kolikor se le da, lepo. Potrudi se, da jih boš preživel na toplem. Božiček ti bo prinesel čaj. Lea K., 7. c

Dober dan, kmalu bo zima, upam, da ne bo premrzla. Želim vam čim več sreče in da boste preživel novo leto čim bolj veselo. Za novo leto poskusite dobiti kakšno službo. In ne pozabite, vse, kar si želite, je lahko mogoče, če se trudite. Bog z vami. Damijan T., 7. c

Želim si, da bi vsi brezdomci, ki so na ulici, dobili službo in ne prosili za denar. Želim si, da zima ne bi bila huda in mrzla. Želim si, da če ne bi dobili službe, bi vsaj dobili prijatelja, da bi z njim preživel zimo, ali pa šli v kakšne ustanove za brezdomce. Želim si, da se brezdomci ne bi zapirali in jemali kakršnih koli mamil. To so moje želje in res upam, da se kaj od tega uresniči. Katarina R., 7. c

MOJA POT 2: MINEVANJE ČASA

Šele zdaj, ko se po skoraj šestih letih vračam v življenjski ritem, kot sem ga poznala včasih, sem se začela zavedati, koliko dogajanja je šlo v tem času mimo mene. Koliko dni, ki bi jih lahko preživela na najrazličnejše načine, sem prebila v svoji sobi, oblegana s črnimi mislimi, ki mi niso pustile dihati. Pobrале so mi vso življenjsko energijo, zato sem zjutraj komaj vstala iz postelje, kaj šele da bi se oblekla in šla ven. Takrat sploh nisem razmišljala o dnevih in datumu, ker je bilo vse tako enolično in tako brez pomena, da me niti ni zanimalo, katerega smo. Komaj kaj sem pogledala skozi okno, saj me je zunanji vrvež opominjal na dejstvo, da življenje z nezmanjšano naglico teče dalje, jaz pa ne le da stojim pri miru, ampak se pomikam nazaj, saj so se možnosti in načrti, ki so se mi nedolgo tega odpirali za prihodnost, s tedni in meseci umikali, prav ničesar več nisem bila zmožna narediti.

Sedaj ko malo več kot eno leto zopet hodim v šolo in se udeležujem tudi v nekaterih obšolskih dejavnostih, opažam, koliko stvari sem v teh letih zamudila, koliko dogodkov, srečanj in priložnosti sem odpovedala, ker je že najmanjša obveznost pomenila tako velik napor, da o čem večjem sploh nisem razmišljala. Takrat se mi je vsaka ura zdela kot večnost in prepričana sem bila, da obdobje takšnih in drugačnih stisk nikdar ne bo minilo. Sedaj pa se mi včasih zazdi, kakor da teh let sploh ni bilo ali pa so minila tako hitro, da jih nisem zaznala, kajti dnevi so bili tako prazni, da se skoraj ničesar več ne spomnim, če že kaj, pa je vse tako težko, da sem veliko tega že potlačila. Na trenutke imam občutek, kakor da se sedaj vračam v obdobje pred boleznijo in od tam znova začenjam živeti. Ampak dejstvo je, da ni tako, ker brez dvoma so se ta leta zgodila in pretvarjati se, da jih ni bilo, četudi bi si tega kdaj želela, ne bi imelo smisla.

Zato nočem preveč razmišljati o tem, kaj vse sem zamudila, temveč raje pogledujem v prihodnost in ustvarjam majhne načrte in želje za naprej. Naučila sem se, da je lahko preobilica

ciljev zelo obremenjujoča, tako da grem zdaj raje korak za korakom, dan za dnem, pri čemer skušam iz vsakega vzeti najboljše. Vem, da sem zamudila kar precejšen del mladosti in se iz najstnice prelevila v mlado odraslo dekle, pa vendar vse manj obžalujem, kar je šlo mimo, saj imam v sebi pozitiven občutek, da bom lahko večino stvari nadoknadila, ne sicer z istimi ljudmi in na enak način, pa vendar. In mislim, da je tako morda še bolje, ker je bilo okolje, v katerem sem tedaj preživljala večino časa, zame povsem neprimerno, tako stresno in individualistično naravnano, neosebno in brez drobca empatije, da je bilo bolj kot ne jasno, da v njem ne bom več dolgo zdržala. Ampak takrat nisem imela izbire, ni bilo možno, da bi kar čez noč zamenjala gimnazijo in vse, kar sem do takrat že naredila, zato je očitno morala priti depresija in njej pridružene težave, da me je ustavila in mi dala vedeti – čeprav na precej zahteven način –, da moram nujno spremeniti svoje življenje, če želim preživeti.

Sedaj vse bolj poslušam sebe in svoje občutke, ki jim, če se le da, tudi ustrežem, saj včasih ni bilo niti toliko časa, da bi se vprašala, kaj sploh čutim in kaj se okoli mene dogaja. Zato se mi zdi, da so bila morda ta leta celo bolj prazna, čeprav sem bila neprestano v pogonu in polno zaposlena, a to brez dvoma ni bilo pravo življenje. Nisem vedela ne kdo sem ne kaj je smisel vsega skupaj. Vrednotila sem se le z (ne)uspehi, pri čemer sem vedno znova iskala pomanjkljivosti. Zadnjih šest let me je naučilo mnogo več kot vsa literatura, ki sem jo neumorno predelovala v gimnazijskih letih, in čeprav si ne bi želela več iti skozi takšno preizkušnjo, vem, da mi je pomagala ponovno osmisлити življenje, katerega namen počasi odkrivam. Predvsem pa se trudim, da sem zdaj še toliko bolj prisotna v trenutku, in poskušam uživati v vseh malenkostih, ki jih prej, v temi slabih misli, nisem zmogla videti.

Rebeka

TOKOKROG 2

Moje bivanje v Centru za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog – CZOPD.

SOBIVALCI

Nisem dolgo tukaj, a počasi že spoznavam svoje kompanjone v ustanovi. A-ju se je pri večerni skupini odpipalo, ker ne najde smisla v programu in v življenju. V ihti je udaril v šipo v svoji sobi in jo kao skoraj razbil. Začel je pakirati stvari. Ko so se drugi soborci z njim pogovorili, se je premislil glede prostovoljnega odhoda, ker pa je bil petek, ga terapevti tako ali tako niso mogli postaviti pred vrata. Lahko pa bi ga v ponedeljek, o čemer je bil tudi sam prepričan zaradi udarca v šipo. Potem je tukaj D, ki se je odločil zapustiti oddelek. A ne domov, gre v UPK Polje. Vsake tri ure so ga nafilali s pestjo antipsihotikov, ker naj bi slišal glasove v glavi, in kot sam pravi, naj bi se mu pred dvema dnevnoma vrnila. Družina se mu je menda odpovedala. Drugače je zelo v redu fant, a zaradi vseh tablet zelo počasi govori in se ga težko razume. Najraje igra Monopoly, pri katerem sem se mu večkrat pridružil. Škoda mi ga je. So pa v tej ustanovi tudi osebe, za katere terapevti sami pravijo, da so kot nalašč za trening samokontrole pri drugih. Tak je M, t. i. *dramaqueen*, ki na vsaki skupini s terapevti uprizori pravi mali šov v stilu »kolk sm jst bogi, mene noben ne razume«. Je pa človek, ki v življenju ni naredil nič drugega, kot kradel bogu in staršem čas – in takih je tukaj veliko. Ne upošteva pravil, skače v besedo in sploh zahteva, da se obnašaš, kot da je središče vesolja. Tudi drugi imamo občutek, da se terapevti do njega obnašajo drugače kot do drugih. Nato sem izvedel, da je bil model že vsaj petkrat na CZOPD-ju. In res, kmalu je zapustil šov.

JUTRANJA SKUPINA #1

Vsak dan se začne in konča s skupinama, imenovanima jutranja in večerna skupina. Namenjeni sta predvsem avtorefleksiji in analiziranju svojih dejanj v preteklosti. Kako naporne so te skupine, sploh jutranje, ko človek še ne zastarta motorja, sem kmalu spoznal na lastni koži. Kolikor bolj sem poskušal razložiti svojo situacijo, tem bolj sem si kopal jamo, v katero so vsi pljuvali. Terapevti rečejo: »In kaj si drugi mislite o tem?« In sezona lova se začne. Ko opletam z odgovori in zanikanjem, se pogrezam globlje in globlje. Nato vse postane že tako ironično, da še sam prilijem olje na ogenj in rečem, da me nihče ne razume. Počutim se kot budala. Ko daš ljudem moč nad drugimi, vidiš njihov pravi obraz. Če med prostim časom koga zavrneš, lahko pričakuješ, da te bo ta oseba zjutraj na jutranji skupini izpostavila. Nekaterim se pa le zdi, da morajo govoriti, ker se to od njih pričakuje, in zato na tvojo besedo dvignejo roko in terapevtom servirajo želeno na srebrnem pladnju. Normalno, ko so bili pa nekateri tu vsaj trikrat. Ego je res zajebana stvar. Nekateri so mi prav antipatični. Pravi bedaki, ki si ne morejo zapomniti, kaj točno si rekel, da bi te vsaj pravilno interpretirali. Moroni narkomanski. Ko si od nekoga pametnejši, se počuti ogroženega in napadenega in začne bevskati na jutranji skupini. Psi lajajo, ampak karavana gre naprej.

IZPOSTAVLJANJE

Občutek imam, da je pol ljudi že z eno nogo zunaj in da ne vedo, kaj naj s svojo abstinenco počnejo, ko bodo prišli nazaj v svet. Kot pravijo terapevti, se večina tega vidi v neupoštevanju pravil in rednih kršitvah. Te kršitve pa morajo drugi člani skupine izpostavljati, da se zdravijo. Sistem je popolnoma jasen, čeprav za

Efes

marsikoga nesprejemljiv: ne krši pravil, da ne boš izpostavljen, in predvsem, izpostavlja kršitve drugih. Nekateri pa to vidijo kot neke vrste otroško igro telefončki: »Slišal sem, da je ta in ta ...« Izpostavljati in se ne bedasto počutiti je zelo težko. In ker imam s tem problem, imam problem tudi s terapevtskim zdravljenjem. Če dodam še svojeglavost, pa sem tam, kot pravijo terapevti, »v starem odvisniškem vzorcu«. Sem tako tudi jaz z eno nogo zunaj in ne bom vedel, kaj naj s svojo abstinenco? Edini sprejemljivi način izpostavljanja se mi zdi, ko nekdo izpostavi tebe, nato ti izpostaviš njega, kar pa je po besedah terapevtov zopet nesprejemanje povratne informacije. Pa sem spet z eno nogo zunaj.

SPREJEMANJE

Dan se začne z že omenjeno jutranjo skupino, potem pa se izmenično nizajo dejavnosti, katerih namen je, da v pacientih vzbudijo odnos do prostega časa. Na eni teh skupin sem spoznal, da je na nek način to že milijonkrat omenjeno izpostavljanje ali delanje šupka iz sebe kar v redu zadeva – če to sprejmeš kot kritiko vedenja, saj potem človek, ki je bil izpostavljen, ve, kaj dela narobe in česa ne sme več delati. Ugotovijo se tudi t. i. sprožilci. Ko prihajam do teh spoznanj, se čedalje bolj zavedam, da se tudi jaz zdravim. Dobro je, da se ugrizneš v jezik, če nimaš nič pametnega za povedati, ker drugače prejmeš izdatno dozo zdravljenja, dostikrat celo večjo, kot jo lahko sprejmeš. Prav pride tudi marsikateri pregovor, npr. kopriva ne pozebe, za vsakega palica raste in pa vsaka palica ima dva konca. O terapevtski palici bom še veliki pisal. To doziranje predstavlja nato še dodatno poslušanje monologov s strani terapevtov, redko pa pametni dialog. Zato so dejavnosti, kot denimo Socialne spretnosti, zelo v redu. Če gradiš na sebi in si kolikor toliko pameten ter slediš programu zdravljenja, hitro razumeš, da kopriva dejansko ne pozebe. Zdravim se, in s tem sem zadovoljen.

Anatej

foto: osebni arhiv

Imam svoje mnenje,
pa se z njim ne strinjam:

NOVICE IZ DEŽELE KRANJSKE

Franc je šel na vikend v Bohinj in slišal glasove škrtatov: pojdi na Mars, marsovke so fejest babe. Gre gor in vidi leteče krožnike, na njih je pisalo CCCP. Potem se je odpeljal v München v Mediamarket in vprašal *imate internet?*. Imamo, so rekli prodajalci, ampak samo ruskega. Tega pa nočem, sem demokrat. Bom kupil mikser za sadje, imam vnuke. Pa pravijo: dobite lahko tudi rolerje, take z radiem, da boste lovili vietnamske agente.

Hodim, blodim po Münchnu in iščem Davoser StraÙe in srečam Mlakarja od Laibachov. »No,« ga vprašam, »kje je ta ulica?« Oblečen je bil v lovsko uniformo, pod pazduho je imel *Süddeutsche Zeitung* in grdo je gledal. Vpraša me, od kje sem. Aus Laibach, pravim. Nekoč sta vnučka in dedek gledala Laibach po TV. Drli so se *Wir sind alles Lebensborn*. Vpraša vnučka dedka, ali so iz Spielbergovega filma ali iz veselja, ko so tako grozni. Ne, pravi dedek, iz trboveljskih revirjev.

Nekdo je oropal mesnico, ukradel je tri prasice in dve kravi, bika pa je pokončal kar po poti domov.

PA NE OKOL GOVORT!

Črtomir Clonsky

ZA ZDRAVJE

Ko sem še imel zdravnico, sem jo vprašal, kaj meni o seksu na stara leta. Brez omahovanja je odgovorila, da je to zdravo, priporočljivo in potrebno za normalno življenje. Poraja pa se vprašanje stalnega partnerja in zdravja. Če seksaš vedno z isto osebo, se gotovo navežeš nanjo. Ni nujno, da si zaljubljen, lahko te le privlači, a sčasoma se navadiš nanjo, čeprav so ženske polne presenečenj, moški najbrž prav tako. Orgazem je vedno dobrodošel. Seveda je pri 20 letih intenzivnejši kot pri 80, ampak ravno tako deluje pomirjujoče. Ko ejakuliraš, se počutiš izpopolnjenega. Če je partnerju samo do užitkov, ne bosta dolgo prijatelja. Če pa skupaj premagujeta težave in sta skupaj v dobrem in slabem, potem si zaslužita drug drugega in vso podporo. Seks je samo jagoda na torti. Sicer staro izžeto telo ne more dati impulza, ki bi človeka zrajcal, lahko pa ga da ljubezen. Mesta izginjajo, narodi izumirajo, pokrajine se spreminjajo, ljubezen pa ostaja ista in večna.

Kavica

KJE BOMO PA JUTRI SPALI?

To gibanje *Kje bomo pa jutri spali?* več ali manj že poznamo. Ukvarja se s stanovanjsko ogroženostjo študentov, brezdomnih, socialno šibkih in vseh drugih. Razgalja nepremičninsko problematiko. Demokracija, kakršno imamo pri nas, je preprosto pripeljala do tega, da so posamezniki našli vzvode za izkoriščanje ljudi.

Kako lahko kot živino natlačijo v stanovanja čredo ljudi in jih izkoriščajo z najemninami do fundamenta? Zakaj naš zakon dovoljuje, da lahko posamezniki živijo na račun izkoriščanja neboljanih, za katere se nihče ne postavi in jim pomaga? Zakaj zakon dovoljuje, da si lahko nekdo najame kredite za tri–štiri stanovanja in živi ugodno od izkoriščanja podnajemnikov, podnajemniki pa nimajo osnovne možnosti priti do kredita? Kako je možno ... Ah, preveč je teh *kako* in nobenih odgovorov. In zakaj se gradi toliko nadstandardnih stanovanj po mestu? Za koga? Za nove/stare izkoriščevalce? Kajti cene teh stanovanj so astronomske. Mladi in 80 odstotkov zaposlenih nimajo nobene možnosti dobiti kredita za nakup teh prostorov. Kako bomo preživeli in kje bomo jutri spali?

Taubi

POBEG

Bilo je julija 98. V Ljubljani sva z najboljšim prijateljem spila nekaj piv in padla je ideja, da greva po stari cesti na morje, malo zaplavat. Šel je do očeta in si sposodil avto, stoenko, ki smo ji malo sfrizirali uplinjač, zato je namesto 140 km/h dosegla do 165 km/h.

Do Kozine je vse potekalo v redu. Tam pa se je pred naju postavil policist in želel, da zapeljeva ob rob vozišča. Prijatelj za volanom me je vprašal: »Ali ga gazim?« »Nagazi,« sem mu odgovoril. Sunkovito sva speljala in policista z desno stranjo narahlo oplazila, tako da je padel po asfaltu. Drvela sva z vso hitrostjo po cesti skozi Črni Kal, na kateri je bil na eni strani prepad. Policisti so bili za nama, imeli so boljši in hitrejši avto, zato sva ugasnila luči in vozila v temi, cestne razsvetljave takrat ni bilo. Komaj sva videla cesto. Prijatelj je bil zelo dober voznik, uporabljal je samo ročno zavoro, saj bi se, če bi zaviral z nogo, videle zavorne luči. Po treh do štirih kilometrih sva izgubila nadzor nad vozilom in zletela s ceste, se štirikrat prevrnila in obstala zataknjena med dvema drevesoma. Imela sva srečo, da nisva bila mrtva. Ko sva plezala iz avta, so se policisti z lučkami in sireno peljali mimo, sploh niso opazili, da sva zletela s ceste. V daljavi sva videla lučko in ugotovila, da je to kmetija. Gospod starejših let nama je odprl vrata. Jaz sem se za silo očedil v banji in poklical strica, da je prišel iz Ljubljane in naju odpeljal na urgenco. Na več mestih mi je presekalo glavo. V bolnici sem izvedel, da imam premaknjenih šest vretenc in počene štiri diske, prejel sem več kot 20 šivov po skalpu. Zaključek: Čeprav je bil avto totalka, se je za naju srečno končalo. Tega nisem nikoli več ponovil. Naj bo zgodba vsem v opomin.

RJ

NEK CESTNIH AJ

DIPLOMSKA

Dobil sem ponudbo, da bi me spremljala študentka, ki bi svoja opažanja strnila v diplomski nalogi. Ker nisem bil ravno zadovoljen s predstavitvijo življenja brezdomnih, sem prosil za svojo zamenjavo. Upam, da je študentka z odliko, čeprav ne vem, kako se ocenjuje diplomsko nalogo, sestavila in zagovarjala svojo nalogo.

Duh

MOJE PODGANICE

Ne boste verjeli, vendar imajo podgane zelo različne značaje. Res je tudi, da se nisem do vseh enako obnašal, kar bi lahko vplivalo na oblikovanje tako drugačnih značajev. Buddy je bil podganček, zelo inteligenten, žival, ki zna sobivati s človekom. Bil je kot ustvarjen zame. Nekoč, ko sem trpel za nespečnostjo, sem opazil, da se ne premakne z mojega hrbta, kjer je izvajal neko žgečkljivo masažo, ki te hočeš nočeš uspava. Z nekdanjo partnerko sva imela miško, ki pa je hitro spustila dušo, saj sva se prepirala, čigava je – živali so na to zelo občutljive. Imela sva tudi zimskega hrčka, ki je bil videti kot podgana. Bil je zelo samosvoj in je hitro kaj zameril. Crkljiv ni bil, tako da mi tudi ni kaj dosti delal družbe na postelji. Malo je prišel, malo odšel, vzel, kar je želel zaužiti, me nekoč celo ugriznil. Smešne so včasih te živali, ta bitja. Zdaj imam Cilko, podganjo samičko, ki že leto in pol živi z menoj v sobi. Zelo rada ima svoj terarij in se le redko samovoljno odpravi iz njega, čeprav ima to možnost. Moti jo umazanija, tako da počisti dobesedno vse površine in predmete, ki jih uporablja. Tudi roke mi očisti, šele potem jo lahko božam. Zelo je prijazna in družabna, edino, česar ne maram, je njeno vrtnarjenje po mojih lončnicah in ustvarjanje lukenj v mojih oblačilih.

Robert Ž.

TOČNOST

Nekoč sem od prijatelja za 1500 evrov kupil rolex. Imel je vse potrebne papirje. Ko sem potreboval keš, sem ga prodal za 500 evrov. In kakšen je bil občutek posedovati rolex? Bil sem točen, vedno.

AA

BANKOMAT

Že tako ne maram aparatov. Sploh pa ne teh bankomatov. Tam si kot lolek, pa še veš ne, če sploh ima denar. In moram oprezati čez ramo, da me kdo ne gleda, zaradi pina. Pa vrečke imam. Kaj, če mi jih kdo vzame? Dva mulca me gledata, kot da sem z Marsa. Pa povsem za mano stojita. In me vidi kralj ulice, revijo ponuja. Bom jaz pazil, gospa. Ja, dajte, prošim. Bolje se počutim, bolj varno. Živci se umirjajo, dvignem denar in se zahvalim. Še evro stisnem v dlan. *Lep dan*, mi še reče in jaz njemu enako. Od zdaj naprej grem samo še na ta bankomat.

Xena

PETEK

Dan, ko bi bilo bolje ostati doma. Že začel se je grozno. Na avtobusni postaji me je dekle napadlo, ker sem prižgala cigaret. Kljub temu da sem bila od nje umaknjena dober meter, je deset minut vztrajno nergala in se razburjala, da sem neobzirna, ker jo namerno zastrupljam. Izza hrbta se je oglasila gospa, ki je punco vprašala, kaj je narobe. Dekle se je obrnilo in ji podalo svoje nezadovoljstvo. Poslušalka je iz žepa potegnila škaflo cigaret, eno prižgala in ji rekla: »Pa kaj?« Nato se je na postajo primajal fant in začel zvijati tobak. Dekle je postalo zeleno v obraz in je ježno napadla še njega: »A zdaj boš pa še ti kadil?« Njena slaba volja se je stopnjevala in vsi smo si oddahnili, ko je prišel avtobus. Veseli, da bomo izstopili iz oblaka negativne energije, smo se vkrkali na avtobus. Tik pred izstopno postajo je skorajda prišlo do nesreče. Pred nas je nenadoma pridrvel rešilec. Na srečo je imel voznik avtobusa hitre reflekse in je sunkovito pritisnil na zavoro. Zaustavljanje je bilo tako sunkovito, da me je vrglo v prednji del avtobusa. Udarček, ki sem ga prejela, je bil konkreten. In dan se je tako nadaljeval. Tudi pri ponujanju uličnega časopisa ni šlo prav dobro. V celem popoldnevu mi je uspelo prodati le pet izvodov. Zmrznjena in *štufa* celega dneva sem hotela zaključiti prodajo, ko je do mene pristopil gospod z zvrhano vrečko zelenjave in mi jo z nasmehom izročil. Začetek slab, konec dober. Lepa, za nekatere še tako majhna gesta, lahko človeku polepša dan. Gospodu bi se rada zahvalila za dobroto, ki so mi polepšale vikend.

Špela

POLJE ČASTI, 12. DEL

Če boš vzor vsemu svetu, bo večna tvoja krepost. In povrneš se k brezmejnemu. (Lao Ce)

Luka je prišel s klinike za zdravljenje odvisnosti v tujini z močno voljo, da bo spremenil svoje življenje. Vsi so se zavedali, da 14-dnevna odsotnost še ne pomeni nujno srečnega konca tako hude zgodbe, kot je njegova, zato so mu pomagali vstopiti v manjšo slovensko komuno, kjer se na zaprtem oddelku preboleniki, nekdanji narkomani, skušajo vživljati v vsakodnevno življenje; dan za dnev z urnikom, brez nadstandardnih pripomočkov, brez telefona, brez radia; skoraj asketsko. Bolečina počasi zapušča telo ...

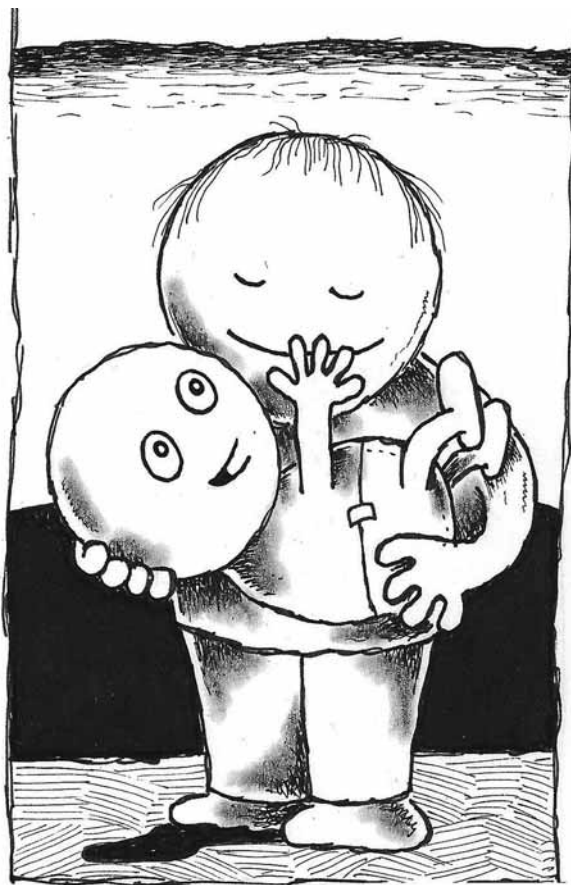
Bog pozna svet, ker si ga je zamislil v svojem umu, od zunaj, preden je bil ustvarjen, medtem ko mi ne poznamo njegovega pravila, ker živimo v njem, kot je narejen.

Trije fantje so skupaj v sobi, hrane dobijo samo za preživetje, nobenih priboljškov, vstajanje ob določeni uri, pospravljanje, krog in pogovor, vmes čik za nagrado, skrb za čistočo, malo telovadbe in sprehod, večerja pa spet čik in spanje. Strokovni nadzor, nobenega nadstandarda, saj življenje ni praznik ...

Luka je ta tempo zdržal tri dni. Potem je rekel, da gre domov, da je brez zveze, da je ozdravljen, čeprav je še daleč od tega. Zelo je nemiren. Otroštvo nas zaznamuje nesluteno, dasiravno so nas še do nedavnega strokovnjaki prepričevali, da lahko rane očistimo, da lahko, če le hočemo, polomljene peruti rehabilitiramo. Kako? Že vse življenje se počuti potlačenega, Zemlja se vrti, kot že milijone let do zdaj, on pa ne najde svojega miru, da bi bil pomirjen sam s sabo ... Spet se pojavlja bolečina ... Prošnje, pogovori, nič ni zaleгло, odšel je na avtobus in se odpeljal v domači kraj, kjer so ga že čakali »prijatelji«, s katerimi je pokadil tri ali štiri džointe. Uničil je dobršen del terapije – detoksikacijo, za katero je oče plačal 7000 evrov. Zvečer je prišel domov; seveda se je nasmihal, bil je zakajen. Vsi so si oddahnili, da se je sploh vrnil, z njim so se resno pogovorili in Luka se je odločil, da bo šel nazaj, da bo sodeloval. A to ne gre tako, kajti pozitivni na THC nimajo vstopa v Pelikanovo komuno, begavci pa morajo čakati in pokazati voljo in željo za zdravljenje. Treba bo čakati: vsaj 14 dni, tri ali štiri tedne.

Starši so ga odpeljali stran od doma, na drugi konec Slovenije, stran od »prijateljev« in tudi od dilerjev, ki so poskrbeli, da je v »zadetem stanju« podpisal lastništvo za tri avtomobile, ki jih ni niti videl nikoli, niti vozil, a prva in druga kazen o prekoraitvi hitrosti in napačnem parkiranju sta že prišli na domači naslov. Včasih, ko ti demoni oblegajo dušo, se počutiš tako, kot da si obešen za vrat, kot da imaš roke zavezane na hrbtu in zavezane oči, visiš na vislicah, pa vendar živiš brez vsake pomoči, brez vsake podpore, brez vsake tolažbe nihaš v praznini. Luka ima podporo. Vsi se borijo zanj.

Zdaj dela, pomaga veterinarju, obiskujeta kmetije. Ni mu težko zjutraj zgodaj vstati in biti ves dan na terenu. Hvaležen je za pogovore, spoznava drugačno življenje, počuti se zaželenega, počuti se varnega, vseh mu je delo, z veseljem veliko dela, potrebujejo ga na eni in drugi kmetiji, gleda čudeže – mnoga rojstva, pomaga vstati skotenim teličkom. Sestavlja se. Čuti notranjo radost, ki pa še ni mir, marveč kot zadnji pritajeni žar ognja, ki noče ugasniti pod pepelom, ko je plamen že mrtev.

© Janne Karlsson

Po telefonu se vsak drugi dan sliši z vzgojiteljem, pedagogom v Pelikanu. Vse je odvisno od tega, če se mu bo uspelo pripraviti za ponovni vstop v njihovo terapevtsko obravnavo. Predpriprava poteka ambulantno v CZOPD v Ljubljani. Seveda je še razcepljen ... Ne ve, kaj bo delal v življenju, pokliče dekle, ki ji je bilo mar zanj, a to je bilo tedaj – v nirvani – zdaj je drugače. In ko je prišla ljubezen, ga je naučila leteti, plaziti se, hoditi, teči, in potem se je nekje na obali v mesečini in med tekom v nasprotni veter obrnila k njemu, prerezala vezi, ki so držale njegova krila, in ga naučila leteti. Z nogami se je komaj še dotikal tal.

Tega zdaj ni več ...

Taka je moč sonca, prebode ranjenca s svojimi žarki in vse rane se odpro, človek se odpre in razširi, njegove žile so razprte, njegova moč ne zmore več ubogati ukazov, ki jih dobiva, temveč ga žene želja, duh pekli pogreznjen v brezno tistega, česar se dotika, videč, kako resničnost, ki jo je doživel in ki jo živi, prekaša njegovo željo in njegovo resnico. In je zanesena priča svoje lastne radosti.

A Luka ne živi več med oblaki, med goricami uživa čisti zrak, počasi srka vase življenjsko gotovost in lahkost. Sredi dneva je zrak nad zemljo ves živ, kakor goreč plamen, iskri se, migota, sije kot tekoča voda, zrcali in podvaja vsak predmet in ustvarja čudovite fatamorgane. Na tistih gričih si govori: »Tu sem in prav je, da sem tu.«

Erazem

IN MEMORIAM: ENES GERZETIČ

Če me spomin ne vara, sva se spoznala leta 2019, ko smo izvajali poulično terensko delo v okolici Poljanskega nasipa. Začel si ponujati Kralje in z zasluženim čez vikend hodil na obalo, da si lahko preživljal čas s prijateljico in njeno hčerjo. Potem si kot sopotnik na špediciji s kamionom potoval po Evropi. Vedno si bil spoštljiv, nekonflikten in nikoli zahteven – pa bi morda moral biti. Kljub nezavidljivemu položaju si znal izraziti navdušenje, med drugim si mi kazal fotografije s poti in kasneje fotografije mačke, ki je k tebi v kamion prihajala spat. En teden pred tvojo smrtjo sva se srečala na urgenci. Tja sem spremljala nekoga, ki je večino čakalnega časa prespal, saj je bilo prijetno toplo. Medtem ko si jaz, da ne bi zamudila klica na pregled, nisem upala oditi niti v toaletne prostore, si ti poskrbel zase in šel vmes na večerjo na Vincencijevo zvezo dobrote, saj bi bil drugače lačen. Nekaj dni kasneje si povedal, da imaš vnetje ledvic, saj si spal na mrzlih tleh, v naslednjih dneh pa se je tvoje stanje še poslabšalo. Verjamem, da bi bil danes še živ, če ne bi bil brezdomen.

Kata Rupar

Foto: arhiv KU MB

Mariborske kraljice:

ŽENSKA SKUPINA V SARAJEVU

Po vseh neuspešnih sestankih in odpovedih žensk smo se 21. septembra v zelo zgodnjih jutranjih urah vendarle odpravile na izlet v Sarajevo. Devet žensk, do vrha poln kombi, tako prtljage kot vznemirjenja in pričakovanj – ter predvsem dobre volje. Pot je minila hitro, saj smo ves čas klepetale, tako da ni bilo čudno, da je tu in tam tudi deževalo.

Ob prihodu v Sarajevo smo se najprej ustavile na tržnici, kjer smo si med večurnim nakupovanjem privoščile mesni in sirov burek. Nato smo se ustavile v romskem naselju pri sorodnikih ene od udeleženk, kjer smo spile prvo pravo bosansko kavo. Okoli pete popoldne smo prispele v središče Sarajeva. Prijavile smo se v hotel in se odpravile na sprehod po Baščaršiji. Po ogledu džamije in vseh prodajaln smo zaslužno pojedle »petko« bosanskih čevapov. Popile smo še skodelico turškega čaja in odšle spat, saj smo vedele, da bo prihodnji dan zanimiv, a zelo dolg. Vstale smo zelo zgodaj. Ob pol osmih smo na Baščaršiji že pile bosansko kavo iz džezve. Pojedle smo še zajtrk in nato hitele na poslovilni sprehod po Sarajevu, kupile zadnje spominke, pojedle baklavo, kos zeljanice in krompiruše ter se nato odpravile proti Mariboru. Vidno utrujene, vendar polne vtisov, smo okoli polnoči varno prispele domov. Ker smo vse zelo uživale na svojem kratkem izletu, smo na ženski skupini zbrale izjave udeleženk.

»Kljub temu da je bilo mrzlo, je bilo fajn. Najbolj mi je bilo všeč, ko smo hodile po Baščaršiji.« EH

Foto: arhiv KU MB

»Imele smo se lepo. Šle smo pogledat tisto, kar nas je zanimalo, nekaj smo si tudi kupile. Jedle smo, kar smo želele. V glavnem, uživale smo! Tistim, ki niso šle zraven, je lahko žal. Jana je bila naša šoferka. Vso pot je vozila in šlo ji je super.« SH

»Toliko let že hodim v Sarajevo, ampak sem se imela tokrat najlepše. Še nikoli nisem toliko prepešala po Baščaršiji. In čeprav je padal dež in bril mraz, smo se ves čas smejale. Zjutraj sem vse zbudila, da smo šle čim prej ven, saj mi je bilo škoda, da bi zgubljale čas v hotelu. Šle smo v prav vsako trgovino, si privoščile kavo, sladico. Še mami sem povedala, da mi je bilo tokrat v Sarajevu najlepše. Niti sorodnikov nisem želela poklicati, ker sem imela tako fajn družbo. Zadovoljna sem, ker je tudi tašča uživala in je ves čas hodila z nami. Nič je niso bolele noge.« ŠŠ

Jana Bedrač in Nuša Pečnik

Mariborska scena:

Renato Volker – Rene

SREČO JE TREBA KUPITI

Na onkologiji sem pred mesecem dni dobil trajno izpisnico. Satan je zveličan. Trije kralji, izbira, odločnost in ljubezen do življenja nas vse čuvajo. Hvaležen sem. Zdrav sem. Srečen sem. Ljubim. Lani sem javno načrtoval leto 2022. Tudi vas sem povabil k načrtovanju. Če ste, prav, če ne, je pred vami nova priložnost. Hecno, kako se te vedno vračajo. Bi imel lahko človek občutek, da nikoli nikamor ne grejo, le da se jih tako zelo navadimo, da jih ne jemljemo več resno in se jih celo izogibamo, samo da bi imeli prav, da se »ne da«. Kot se otresemo ljudi okoli sebe, ki nas neprestano podpirajo. Podiramo kar sami.

Za januar sem načrtoval potovanje po Andaluziji. Tja, kjer Coelho Santiago najde zaklad, kar je zame šele začetek njegove izbire in sem se zato odločil napisati nadaljevanje, ki skriva mojo osebno legendo. Ko sem se po dveh tednih romanja odločil, da zdaj pa vem, kje se je vse skupaj začelo, cerkev in murva in ti heci, sem v hotelski karanteni, na telefon, en teden pisal. Večino karantene sem sicer prevel na plaži, pod palmami. Ko sem prišel do Tarife, kjer je deček ugledal Afriko, se je pisanje ustavilo. Nisem mogel čez Gibraltarsko ožino, ker nisem vedel, ali se bom lahko vrnil. Covid dvomi necepljenega. Coelho dilemo sem ponotranjil do absurda. Ko to berete, sem verjetno v maroškem Tangerju in pišem dalje. Ne daj se, Ines! Februarja sem nameraval biti v Sarajevu in urejati drugi roman iz serije Biblija greha. In sem ga, ampak šele aprila. Marca sem nameraval iz Bosne tihotapiti natisnjeno stotnijo prednaročil. In sem jo, novembra. Za april sem načrtoval Beograd. Poklical me je septembra. Šel sem na avdicijo za oddajo Nikad nije kasno. Na koncu sem se prijavil v Zadrugo in napisal duet za Dennise Dame, ki sem ga potem prvič izvajal na stand up nastopu v Izoli. Sem rekel, da bom jaz pel, ona naj pa samo ustnice premika in imava hit. Med nastopom se je vžgal vodni kotliček na moškem WC-ju. Za to pa moraš res imeti talent. Maja sem dejansko posnel duet s Petrom Avsenikom in Andrejo Makoter. Zaman smo ga poslali na Melodije morja in sonca. Za vstop v 60. leto mi je Peter pel pesmi Iztoka

Mlakarja, kar fant počne neverjetno dobro. Avsenik pač. V decembru sva v Trzinu izvedla stand up sedmino za mojo, v juliju preminulo, bivšo ženo. Ja, stand up sedmina. Tudi nesmrtnosti je več vrst. Načrtoval sem pohod čez Pohorje, ki se ni zgodil. To je prvi minus. Po Istri sem se potepal šele septembra. Korčula me v avgustu ni videla. Drugi minus. Slovensko popevko in EMO sem izpustil. Joj, kakšna škoda. Sem pa zato v novembru držal pesti za prijatelja, s katerim sodelujem kot tekstopisec, ki se je uvrstil v finale hrvaških talentov. Decembra sem po mestnem središču za UPornika spet ponujal kuhančka. Po pravilu zberem vsako leto za ljudi v stiski dobra dva tisočaka. Pomagate lahko s SMS-om upornik5 na 1919, tudi če niste iz Maribora. Moji dragi someščani, vam pa iskrena hvala v imenu tistih, ki jim tako po štajersko pomagate. Vi pijete, njim pa je toplo pri srcu in v stanovanju. Načrtovano leto se je držalo Paretovega pravila 80 : 20. Ponosen sem, da sem pomagal zaploditi internetno senzacijo Zapisi sterilne pičke, ki se je rodila, ko me je prijateljica prosila, če sem ji lahko v oporo pri pisanju. Poišcite jo na FB-ju. Genialno. V trenutku, ko to pišem, še ne vem, kako se bo razvil nov partnerski odnos, ki sem ga začel graditi pred dvema mesecema, zato o tem kdaj drugič, ali pa tudi ne. Ni mi pa vseeno, če sem zajebal. In verjetno sem. Postal sem tudi kandidat na volitvah. Ilustracija uspešnosti. Na spletni aplikaciji za zmenke, Gay Romeo, sem med nastopom dobil sporočilo: »Hej, vem, da si malo v gužvi, ker so pred vrati lokalne volitve, in uspel sem zaslediti tvoje ime na listi kandidatov. Dobiš moj preferenčni glas, če bo kaj pomagalo.« Sporočilo sem seveda prebral publikli, ki se je strinjala, da če koga dobro pokavsas, očitno še voli zate. Po tem pravilu, če dobro jebeš celo mesto v glavo, si lahko župan mandat za mandat. Je pa res, da tega kandidata iz aplikacije še nisem obdelal in je kot poslušen volivec padel zgolj na obljube. Za leto napovedujem končanje Alkimista 2, izid tretjega dela trilogije Biblija greha, Beograjski dnevnik, ki bo izšel drugega junija, točno na moj 60. rojstni dan. Julija se spravljam v Anglijo, kjer se bo zgodil Londonski

Ban

dnevnik. Mesec dni bom romal po krajih nešteti zločinov in pisal dnevnik 15 let, kar sem bil tam in od koder sva se s HIV-om, po turneji z bobnarjem AC/DC aprila 2017, za sedem mesecev vrnila na infekcijsko. Prvega decembra sva gostovala na Planet TV, še pred tem pa oktobra v reviji Jana, kjer je dr. Sonja Javornik opravila odlično obdukcijo neke ljubezni. Letos mineva 20 let od smrti mojega dragega Sama, ki mi ga je še pred ločitvijo, v aplikaciji za zmenke, našla bivša žena. Ja, moj stand up je *fucked up shit*. Julija obljubljam en tak *in memoriam* o njem, ki mi je dal novo življenje in del njega odnesel s seboj, ko se je tako zelo mlad preselil v onostranstvo. Tudi zaradi njega sem romal do egipčanskih piramid, kjer sem pod Keopsovo zakopal njegove vojaške škornje. Santiago je tam kopal in iskal zaklad, jaz sem ga zakopal. Oba sva ob tem skoraj umrla.

Ampak spoznanja ob iskanjih in kopanjih so neprecenljiva. To so pravi zakladi. Zaznave, kot mi je na dušo položila Simona Rebolj. Prosim, berite jo. Srečo si kupimo samo z zaupanjem. Predvsem z zaupanjem vase.

Želim vam, da v novem letu zakopljete kakšno bojno sekiro in iz svoje notranjosti izluščite dragocenost, ki jo boste podarili svetu, kot jaz vam podarjam sebe, kolumno za kolumno, knjigo za knjigo, nastop za nastopom. Neusahljiv vir navdiha smo lahko drug drugemu, zato ne dovolimo, da bi ljudje ob nas umirali od lakote po bližini. Imejte se radi.

VAMPIRJI

Vsak od nas se je že znašel v situaciji, ko je bil deležen komplimenta. Zanj se po bontonu zahvališ. Vsak od nas, ženske verjetno večkrat, pa je deležen dobronamerne kritike.

Tako se zgodi, da ob kavi od sogovornice dobiš »priporočila«. Vse obožujemo *a se nisi malo zredila?* Mislim, da ne. Ampak sogovornica se potrudi in je trdno prepričana, da si se. Taka kot si, se gotovo težko premikaš. Smešno, da nikoli ne opazi, da si urna, hitra, spretna. Ne poveš ji tega. Za trenutek ti vzame sapo. In glej ga zlomka, ob naslednjem požirku kavnice imaš tudi izsušene lase. Čudno se ti zdi, ker si se ravno včeraj pobarvala, lase imaš sijoče, špice postrizene. Potem pa čakaš. In srebaš kavico dalje. Pogovor ti zvišuje pritisk. Gledaš sogovornico in njene oči, ki se plazijo po tebi in iščejo. Kdor išče, ta najde. Tudi tvoja oblačila ji niso všeč. V mislih šteješ do sto. Pa nazaj od sto. Pogovor ti ni všeč. Imaš novo majico, v trgovini ti je bila všeč. Do tega pogovora si mislila, da si urejena. Postrizene konice, sveža barva las in nova majica. Ampak sogovornica nadaljuje. *A zdrava si? Deluješ tako anemično, kot da ti ni do pogovora, si depresivna?* Ti pa že stiskaš pesti. Zunaj je lep sončen dan. Morda med zadnjimi s prijetno temperaturo. Najraje bi bila doma in svojemu kuhala kosilo, prala perilo, kar koli bi bilo bolje od klepeta s sogovornico. Ampak ker si dama, vztrajaš. Ne poveš ji, da se premikaš elegantno, da imaš mlajšega tipa. Da imaš doma še jopico in krilo, ki sodita k tej majčki. Da bo tvoja

najnovejša barva las nežna oranžna. Niti tega, da si ugodno kupila šponske superge. Ne poveš ji, da gresta danes ali jutri s tvojim ven na večerjo. Z mislimi se naslikaš doma. Ponosna na to, da je tak, kot je. Ker si ugotovila, da sogovornice to ne zanima. Z analitičnim pogledom ti je zaprla usta. Gledaš jo neposredno v oči. Žalostne so. Ugotovila je, da so vsi, s katerimi se pogovarja, depresivni. Nimajo kaj početi, ne znajo se pogovarjati. Večinoma molčijo ali buljijo v telefon. Ugotovila je tudi, da danes ni več bontona. Nihče nikogar ne pohvali. Kaj šele da bi dal kak kompliment. Plačam račun. Vesela grem domov. Pritisk izgine. Mojemu so všeč oranžni lasje.

Že vem. Ne bom več kofetkala s sogovornico. Saj verjetno tudi njej ne bo do tega. Niso ji bili všeč moji lasje, moja majčka in moji kilogrami. Bom šla raje s svojim. Jaz ga imam. Všeč mu je majčka, všeč so mu dobri ljudje. Jaz pa sem dobra oseba. Ne bodite žalostni, če kdo ne gre z vami na kavico. Morda vam dela uslugo. Morda ste tako zaščiteni pred energijskim vampirjem. Morda ste vi njegovo ogledalo. Predstavljajte si, da ste ogledalo. Sogovornica gleda v ogledalo. Ima izsušene lase, nekaj kilogramov preveč in staro ponošeno majico. Jaz sem dama. Jaz nič ne rečem. Ogledalo tudi ne. Bodite dobro.

Xena

PAPARAZZI ZA REVEŽE

Foto: Jaka Prijatelj

Jaka Prijatelj

BREZDOMKA 8

Skoraj dva tedna sem ležala v postelji in krizirala. Kot nalašč je ravno takrat policija zaprla mojega dobavitelja. Problem pa so bili ljudje, ki sem jih srečevala v centru za zdravljenje, ko sem prišla po zdravlila, saj so mi ponujali vse od a do ž. Zato sem Petra prosila, da me med najhujšim obdobjem pelje tja, me počaka in takoj pelje nazaj domov, potem pa gre v službo. In uspelo mi je. Ne vem, od kod sem jemala moč. Začela sem z meditacijo in jogo ter opustila pivo in kajenje. V centru so imeli tudi psihologinjo, ki sem jo začela redno obiskovati in delati na svoji preteklosti ter na odnosu z mamo. Počasi, a vztrajno sem rastla. Začela sem načrtovati otroka in Peter je bil navdušen. Opustila sem kontracepcijske tabletko in dobro skrbela zase. Spraševala sem se, kako bom uspešno ohranjala svoj odnos do staršev. Naj zveni še tako absurdno, ampak oprijela sem se prepričanja, da sami izbiramo svoje starše. In ideja, da izberemo starše, ki so nam izziv, ki so naše duše učiteljice, mi je zelo pomagala, da sem začela nanju gledati povsem drugače. Sploh na mamo, ki je bila moja največja učiteljica. Mama se je spet znašla v težavah. Zaradi fizičnega nasilja in motenja javnega reda in miru je posredovala policija, in ker je Boris mamo udaril, so ga odpeljali. Vložila je zahtevo za prepoved približevanja. Imela je modro oko, ampak policija ni vedela vsega. Niso vedeli, da je pobudnica ona. Lastnik stanovanja jima je dal mesec dni časa, da se izselita. Boris si je našel začasno prebivališče pri prijatelju, mama pa je ostala sama v stanovanju. Nevarno je bilo zaradi delirija, imela je privide in prisluhe, pa še sosedje so ji nagajali. Iskala sem stanovanje, a brez uspeha. Prejemala je 280 evrov preživnine, najemnina za garsonjero pa je v povprečju znašala 250 evrov. Kako bi živela? Jaz sem zaključevala študij in ji nisem mogla pomagati. Zadnji dan pred izselitvijo sem le našla nekaj. Dogovorili sva se, da jutraj pridem s Petrom in gremo pogledat. Cena je bila ugodna, 200 evrov. Doživela sem pravi hladen tuš, ko sem jo jutraj ob pol osmih našla pijano. Kaj pa zdaj? Medtem ko smo čakali, da se malo strezni, sem očistila zanemarjeno stanovanje. Ko smo končno prišli tja, ji stanovanje ni bilo všeč, ker je bilo malo ozko. Imela bi svojo sobo in skupne sanitarije in kuhinjo še z eno študentko. Zavrnila je. Peljali smo se do zavetišča in vprašali, če lahko zvečer pride, če ne bo nič s stanovanjem. Strinjali so se. Šli smo na kosilo in še malo poizvedovali po mestu. Žal brez uspeha. Popoldan se je prevesil v večer. Nisem mogla verjeti, da je raje izbrala zavetišče. Mislila sem, da bo imela svojo posteljo v kakšni sobi za ženske, s skupno kopalnico. S seboj je vzela najnujnejše, preostalo sva s Petrom peljala domov in shranila na podstrešju. S težkim srcem sem jo pustila tam in ji zabičala, naj ima polnilec in mobilni telefon vedno pri sebi, da se lahko slišiva. Poslovali sva se in po licu so mi tekale solze. Bila sem žalostna in hkrati jezna nanjo, na sebe, na vso kruto realnost, v kateri sva se znašli. Malo preden sva s Petrom prišla domov, mi je zazvonil telefon. Bila je mama. »Tu nimamo luči. Nič ne vidim. Ne spimo v stavbi, ampak v zabojnikih za stavbo, eden je za ženske, in tako sva v njem samo jaz in Marija.« »Kako to misliš, ni luči?« »Luč izklopijo ob 22. uri, da ne gori vso noč in da gremo vsi spat. Strogi so tukaj, in če želim na stranišče, moram sredi noči

Damjan Puhar

v temi iz zabojnika, čez mrzlo dvorišče priti v hišo, kjer je samo eno stranišče za 30 ljudi. Pa veš, da imam prehlajen mehur,« je zajokala.

Začela sem se tresti. Ustnica mi je drgetala in nisem vedela, kako naj jo potolažim. Najraje bi kričala.

»Mami, mogoče je to samo noč, ko smo prišli tako pozno. Prosi Marijo, naj ti vklopi luč na mobiju, in pojdiva skupaj na stranišče.« Bilo me je groza pomisliti, da bi jo lahko tam kdo posilil ali pretepel. Postalo mi je slabo. Rekla je, da ne bo zdržala.

»Umiri se, prosi Marijo za pomoč, če boš v kakšni stiski, pa lahko mene pokličeš kadar koli. Kadar koli.«

Za silo sem jo umirila in ji obljubila, da bom še naprej intenzivno iskala stanovanje zanj. Tisto noč nisem spala in začelo se je eno izmed najtežjih poglavij v mojem življenju. Pravi pekel na zemlji. Sreče s stanovanjem nisem imela, vsi so želeli varščino. Mama se je za silo privadila režima v zavetišču – kljub temu da je bil januar in zima, je morala do osmih zjutraj zapustiti zabojnik, da so ga prezračili in preoblekli posteljnino. Mehur ji je nagajal in tam seveda niso bili veseli, da je močila posteljo, zato ji je osebe namestilo nepremočljivo rjuho. Mehur je imela prehlajen, ker je posedala po mrzlih klopih, včasih spala na mrzlih tleh, je pa tudi res, da je imela oslavljen mehur zaradi alkohola. Ko je spila malo preveč, sploh ni več čutila, kdaj ji je ušlo v hlače, in to je bilo skrajno neprijetno in naporno zanj. Vsi v zavetišču so se ji posmehovali zaradi tega, nihče pa ni priznal, da se kdaj tudi njemu zgodi isto.

Kaja Tomič

Priloga Društva slovenskih pisateljev Vrabec Anarhist se tako kot spletni portal imenuje po neuklonljivem ptičku iz romana Ivana Cankarja Hiša Marije Pomočnice, ki se je na vsak način hotel prebiti na svobodo in ga lahko razumemo kot simbol večne utopije. Čeprav je vrabček v romanu nesrečno končal, smo ga oživili v prepričanju, da mora biti svoboda temelj družbe in ustvarjalnosti. Prilogo urejata Igor Divjak in Neža Vilhelm.

Foto: osebni arhiv

S prejemnico Veronikine nagrade za zbirko *Selišča* se je pogovarjala Tonja Jelen.

KRISTINA KOČAN: RAZISKOVANJE JEZIKA JE IZZIV, KI MU NI KONCA

Tvoja poezija v seliščih ustvarja čudovite svetove; od ruralnosti vse do urbanosti, od rek do neba. Kako stapljaš mikrokozmose do samega sveta?

O tem posebej nisem razmišljala, in to stapljanje se odvija v poeziji nekako čisto naravno. Kot da se vse, kar je v meni, in vse, česar del sem, prelije v poezijo. Mogoče gre res za neki holistični pristop k stvarnosti, kot je zapisal Aljaž Krivec v spremni besedi.

Zdi se, da si po krasnem šivju razpletla svojo poezijo do najmanjše podrobnosti. Kako si gradila celotno zbirko?

V osnovi je šlo za sledenje osrednji temi pesniške zbirke, torej selitve, premiki, naseljevanja vseh vrst. Celotna zbirka temelji tematsko na iskanju nekega selišča, potem je sledilo ustvarjanje posameznih sklopov, znotraj katerih sem obdelala osrednjo temo na različne načine: najsibo selišče kot intimni prostor med dvema, prostor srečanja, tako duhovnega in čustvenega in čutnega ali selišče kot zatočišče na koncu poti ali pa celo postane selišče pot sama, možnost naselitve pravzaprav. Ali pa gre za bolj abstraktna selišča, prostore, ki ponujajo, da se staknejo različne zavesti. Potem je sledila le še osredotočenost na vse možne detajle, nianse, zvočne, jezikovne, pomenske, ritmične, vidne, nevidne ...

Kako si v selišča vpletla intimne zgodbe, ki to presegajo, in obratno, literarne reference zabrisala daleč in jih pokazala kot intimna (kolektivna) doživetja?

Zanimale so me druge perspektive, nenavadna gledišča, tudi kar zadeva izkušnjo drugega. V poeziji me zanima preizpraševanje kolektivne izkušnje, ampak ne na nek bučen način, ampak kot del življenja, če to zveni smiselno. Takih primerov je v tej knjigi veliko, ampak naj ponazorim to z dvema pesmima, v katerih pristopim k temi kolonizacije na primer. Tako v pesmi Tijger kot Leeuw se lotim te teme z drugega zornega kota, posvetim se eksistencialni stiski tistih na krovu, ki so

se podajali na pot v nove svetove mukoma, negotovo, tegobno, s strahom. Za bralca, ki pa tega konteksta nima, pa lahko obe pesmi zasijeta v povsem drugi luči, kar pa je tudi moj namen. Da ničesar ne zabetoniram v pomenu in da nobena pesem ne govori samo o tem ali onem, ampak o mnogo več.

Kako ustvarjaš nizajoče se podobe v svojih pesmih? Kot da bi predstavljala male sličice na diapozitivu ...

Lepo, me veseli. Mislim, da se vse vrača na mojo osredotočenost na detajle, ki sem jo malo prej omenila. Poigravala sem se z lovljenjem tega ravnoesja med tem, da lahko praktično vsak verz deluje samostojno in da nekaj naslika, da pa se po drugi strani podobe ali pa celo teme v pesmi množijo in lahko zgradim celoto, ki na koncu ne deluje razdrobljena.

Ptice. Od drobnih motivov, zlasti v tvoji drugi zbirki, preraščajo v simbol. Kaj ti pomeni ptica nasploh in kaj v tvoji poeziji?

To vprašanje simbola je zame vselej najtežje. Pri pisanju poezije je obenem na delu toliko vsega, proces je sam po sebi zelo skrivnosten. Od kod nekaj vznikne, zakaj mi nekaj toliko pomeni? In tako se jaz v prvi fazi nikoli ne odločim za simbol, nikoli ga ne izberem zavestno. To dejstvo, da je podoba ptice ali pa jelena lahko za bralca tudi simbol, lahko sprejemem šele veliko kasneje; ko imam že dovolj distance do napisanega.

V poeziji se ukvarjaš z ekokritiko; od podnebnih sprememb do svetlobnega onesnaževanja. S kolikšnim občutkom jo vnašaš, da ne zapadeš v golo kritiko?

Ja, seveda je to prisotno, ampak na zelo podtalen način. Morda nepozoren bralec tega sploh ne bi opazil. Moj namen pri tem ni nikoli žuganje. Mislim, da je poezija prostor, ki lahko ponudi prostor za premislek, kamor pesnik povabi bralce, da se lahko ustavijo in vprašajo. To se mi zdi največ. Kritiki pa sploh radi določajo, kaj se zgodi v kaki pesmi. Kadar pišem,

Foto: Bojan Atanasković

Kristina Kočan

ne razmišljam o ekokritiki, to se priplazi v pisanje povsem organsko. Če si natančen opazovalec narave, sveta okoli sebe, potem tudi mimo tovrstne problematike ne moreš. Na to sem občutljiva že od otroštva. Obiskovanje Mežice, opazovanje reke Meže, v kateri tako dolgo ni bilo življenja, in hribov med Mežico in Črno, ki so bili povsem goli, brez vsakega zelenja Po drugi strani pa bivanje na Dravskem polju, kjer nekaj časa voda sploh ni bila pitna in so nam jo z gasilskimi avtomobili dovažali v vas. Ta problematika še danes ostaja nerešena. Spremljanje tovrstnih okoljskih problemov me je močno zaznamovalo ... in če si na to občutljiv, lahko potem tudi v pesem zrcališ vse tovrstne elemente iz okolja, ki ti je blizu. Če pa želim govoriti o okolju v poeziji, moram začeti s to reko, ob kateri se sprehajam. To je včasih Meža, včasih reka Delaware, včasih Drava, včasih Hudson. Ne neke abstrakcije o okolju. Govoriti moram o tistem, kar je neposredno z nami in v nas in mi v njem. Ta pozornost do tega, kar nas obdaja in v čemer smo. Zato najbrž moj način ne more zapasti v golo kritiko, kot praviš.

Izostreno vzdušje je pomemben element v tvoji poeziji. Kako ga ustvarjaš?

Z barvami (smeh). Pred kratkim sem bila objavljena k projektu Narodne galerije,

ki ga imenujejo Kustosinja za en dan, da potem iz svojega gledišča vodiš po stalni zbirki. Ko smo se ustavili pri poznih Mušičevih temačnih, zamolkljih Benetkah, ko je že upodobil svoje viđenje tega mesta, sem si rekla, to so moje barve, to je moje vzdušje ... samo sredstva v poeziji so pač drugačna.

Zakaj je smrt ena izmed tvojih pomembnih tem v poeziji – zaznati jo je nenehno?

Seveda je minljivost pomembna tema. V tej zbirki se mi zdi, da je minljivost del cikličnosti, igra večnega rojevanja in minevanja. Ta občutek prihaja gotovo iz narave, iz spreminjanja letnih časov, in kadar pozorno opazuješ vse okoli sebe, četudi le en sam prizor v naravi, se ti nenehno nekaj razkriva, vedno kaj presenetljivega in presežnega, in ko se tega zaveš, temu ni konca. Vse samo teče. Ta

odmik od linearosti se vije skozi celotno zbirko in je prisoten tudi v posamezni pesmi. V tej zbirki je prisoten tudi veliko bolj umirjen, celo meditativen ton, ki omogoči bralstvu umik v svet, ki mu ne vladajo neka linearna časovnost in neki stimuli modernega časa, temveč ponuja prostor za samorefleksijo in spoznavanje najglobljih človekovih delov ...

In tu prideva do mikrokozmosa – kako biti zrna, da ne zapadeš v klišee in pocukranost?

Ne vem (smeh). To je večni strah, da človek ne zapade v klišee, da mu uspe ostati v ravnovesju.

Koliko in kako se z besedami igraš kot avtorica? Ceniš slovenski jezik in si prevajalka. Kako vzdržuješ take odnose – do jezika in poklica?

Zame je raziskovanje jezika, ustvarjanje

manj pogostih in novih besed in pomenov velik izziv, ki mu ni konca. Priložnost, da zgradim pesem tako ritmično kot zvočno, tudi z verznimi prestopi, ki popeljejo bralca v več načinov branja in razpiranja pomenov. In poezija zame je čudež, sploh pa kadar dobiš borbo z izrekanjem neizrekljivega (smeh). Na nek način gre za izumljanje jezika na novo ali pa vsaj povezav v njem. Seveda pa se ta proces lahko vrši tako v lastnem pisanju kot v prevajanju.

Selišča so vir za mislišča. Poezija ni dokončna, kaj?

Ne, seveda ne. Sploh mi veliko pomeni, ko mi bralci rečejo, da so lahko v eni pesmi prebrali več pesmi. Da se jim odpre nekaj novega vsakič, ko odprejo knjigo. Potem sem lahko le zelo zadovoljna.

Foto: osebni arhiv

Renata Šribar

KAKŠNO ČLOVEŠKO TKIVO HOČE KAPITAL?

Sedaj odtujeni in v mrzlem vesolju kapitalizma v različnih sodobnih poimenovanjih obstajamo razdeljeni, nestrpni in paranoični.

Apriorna odtujitev v kulturi in civilizaciji je v primerjavi s tem, kar živimo, prej v polju estetike kot družbene etike.

V eni od radijskih oddaj Intelakta je gostujoča gimnazijska skupina na prošnjo voditeljice s težavo, po zelo mučnih petih minutah, znala poimenovati dve vrednoti. Menda dobroto in sočutje, ne spomnim se povsem natančno.

Prvo lekcijo iz sodobnih vrednot oziroma manka zavesti o njih sem dobila že prej, tam enkrat v drugi polovici 90. let. Bilo je na mednarodni delavnici s področja spolov v Pragi. Mentorica, kolegica iz Nizozemske – vse druge smo bile iz ex socialističnih držav –, je po zaključku predlagala večerni drink. Po dveh pivih, me vse mrtvo hladno trezne, se je razigrala in predlagala, da naj tekmujejo med sabo s pripovedmi o grozoviti presiji svojih avtoritarnih voditeljev. Kateri da je bil najstrašnejši? Nismo podglele, za nekatere je bila diktatura preveč zares, za Čehinjo in zame opazna v prešibkih sledeh, da bi zaznamovala našo mlado vsakdanjost. Poleg tega je bilo v naši tedanji državi za nami obdobje množičnega in uspešnega disidentstva. Kakor koli, ne glede na specifičnosti posameznih držav, iz katerih smo prihajale, prav vse smo zaznale poniglavo žaljivost njenega predloga. Tišina je bila mučna in zahodnjakinja se je odločila, da nas bo, vzhodnjakinje, pozabavala ona, če že me nočemo nje. Začela je anekdotično s prizorom svoje družine pri večerji. Ko je pozvonil stacionarec, je izza mize na hodnik stopil sin, še otrok. Ko se je vrnil, je povedal, da je bil na drugi strani akviziter. In hahaha, cela družina se je smejala, ker je deček namenoma pustil slušalko odloženo. Nizozemka se je čudila našim resnim obrazom, ker nismo doumele, kaj naj bi bilo tako smešno. Razlaga je bila lakonična. Klicatelju so se do konca družinske večerje nabijali telefonski impulzi in s tem vsota na telefonskem računu. O naravi domnevno smešnega v tem prizoru sem morala razmišljati še nekaj

dni, preden sem ga sploh razumela in ga umestila v čas, ki je bil in ki je prihajal.

Denar ni umazan, umazana je njegova (zlo)raba v rokah nepremišljenih, egoističnih in ne dovolj pozornih na njegove učinke. Občutki osebne moči, izvirajoče iz bogastva, so zato fantazme, ne glede na to, kaj vse je možno doseči z denarjem. Kjer ni kolektivne povezanosti, občutka za pogoje življenj drugih in njihovih možnosti, umanjka bistvena kakovost življenja.

Obenem je res, da je v kapitalističnih družbenoekonomskih sistemih denar totaliteta, ki prežema vse sfere življenja. Pravzaprav je v tem njegova temeljna zloraba. Skozi pornografski industrijo, ki je med največjimi industrijskimi zaslužkarji, učinkuje na seksualnost in s tem na intimo, tisto najbližje in najtesnejše, kar si lahko delimo z drugim človeškim bitjem. S prehrano, ki postaja grozljivo odvisna od družinskega ali osebnega budžeta, učinkuje na samo človeško substanco, telo. Enako kot farmacija, za katero je ena med raziskovalnimi študijami iz srede 90. let napovedala, da bo popolnoma ušla iz nadzora.

Tudi odnos do sebe je odvisen od denarja, ki ga posedujemo ali nam manjka. Včasih je dovolj tudi že skromen honorar, ki omogoča plačilo računov za mesečne stroške bivanja ali dovolj veliko število prodanih cestnih časopisov, da se hrbtnica zravna, ramena sprostijo in pogled ponovno zre naravnost v to, kar je.

Na položaju, ki ga določa denar, ni povsem nedolžnih, vsaj v domeni vladajoče globalne kulture korporativnega kapitalizma ne. Ko imaš, lahko hitro pozabiš, kaj v sočloveku povzroča finančna stiska. Si na mestu gospodarja, večvrednosti. In spet še ena povedna anekdota iz civilne družbe.

Takole je bilo.

Plačilo za neko delo ni in ni prišlo. Mesec, dva. Nekajkrat sem prosila za izplačilo. Nič. Ko se mi je zdela zadeva že preveč ponižujoča in sem bila že grozovito užaljena, sem osebi, ki me je

povabila k delu in bi me morala izplačati, napisala, da imam dosti, da naj izvolijo obdržati denar zase (da ne zapišem kaj drugega, kar mi je hodilo na misel, ne da bi to tedaj tudi verbalizirala). Odgovor je bil neprecenljiv v svoji absurdnosti. Da to pa res ne, saj če se zavzemamo za razgradnjo neoliberalnega kapitalizma, ne moremo zdaj kar same pristajati na neplačano delo. Kakšen obrat, nazadnje sem bila jaz tista, ki je iz situacije izšla kot nerazumna, medtem ko je oseba, ki jo je bilo treba dva meseca moledovati za honorar, zavzela etično pozicijo.

Za človeštvo v znamenju globalizirane t. i. zahodne civilizacije so značilni neprestani trki med nasprotujočimi si trendi; denimo primer največjega civilizacijskega tabuja, tj. nasilnega incestnega zločina nad otrokom na eni strani, na drugi pa moda za deklice z imidžem malih Lit, ki jih že kot dojenčice pošiljajo na lepotna tekmovanja. Ali načelno spoštovanje intelekta in izobrazbe, medtem ko se najbolj bajne vsote služijo z dobrim videzom in mišicami. Pa promoviranje načela vključevanja in solidarnosti in s tem v nasprotju gojenja kulta tekmovalnosti že med osnovnim šolanjem. Ali sam denar, ki je bil ustvarjen kot sredstvo menjave, še v polpretekli zgodovini vrednostno krit z mero v zlatu in srebru, in zdaj večinoma »prazen« in manipulativen v odnosu do realnega gospodarstva, tako da ga izkorišča za lastno kopičenje. Svet se je z gospodstvom t. i. financiranja odlepil od tal in vse, kar je oprijemljivega, ne le naša psihofizična bitja, temveč tudi blago in storitve so v rokah finančnih oligarhij.

Sodobni kufkijanski grad so torej finančni centri in posredniške ustanove, ki imajo nalogo bodisi zaustavljanja pretoka informacij ali ležernega urejanja zadev. Intermedijski umetnik Miha Vipotnik, ki je precej let živel v ZDA, je imel specifično in ilustrativno bančno doživetje. Ko je želel po telefonu opraviti transakcijo, bančna operaterka na drugi strani linije nikakor ni dojela, za katero bančno poslovalnico gre in s katerega dela ZDA se kolega sploh oglaš. Navsezadnje se je izkazalo, da je operaterka z drugega konca sveta, morda s Filipinov, ker so tedaj Združene države tesno gospodarsko sodelovale z njimi. Ta nenavadna komunikacija je povzročila zmedo in bančna transakcija se ni izvedla.

Dogodek je postal del umetniške instalacije z naslovom Prodine običajnega, predstavljene v ljubljanski Mali galeriji leta 2010. Prostor je imenitno sovpadal s sporočilom o odtujenosti globaliziranega sveta financ, saj je bila Mala galerija v lasti Banke Slovenije.

Denar je menjalno sredstvo, kot je bilo v človeški civilizaciji tudi kaj drugega. Je ospoljen, saj danes zanj velja pogojno tako imenovana »moška« logika izkoriščanja in koncept »praznega« označevalca brez določujoče reference v materialnem svetu. Tudi druga menjalna sredstva so bila spolno zaznamovana. Pleme Yurok s področja sedanje Kalifornije je izvajalo menjave s školjkami in ženske višjega sloja so se med menstruiranjem potapljale v jezeru, da bi z njegovega dna pobirale školjke in tako utrdile svoj položaj v skupnosti. Povezovanje menstruacije z bogastvom in močjo žensk je bilo v začetku 20. stoletja tako nezamisljivo, da je antropolog Alfred Kroeber ta del dnevninskih zapiskov pospravil v predal. Staro antropološko poročilo o domačjski skupnosti Volof s področja današnje Gambije in Senegala pripoveduje, kako so dragocenosti v obliki tkanja, ki je bilo včasih menjalno sredstvo, izdelovali moški in ženske skupaj. Antropologija pove, da je menjalno sredstvo lahko spolno vključujoče, oblikovano tako po meri žensk kot moških.

Denar oz. kapital, ki je prazen, brez materialne reference in obenem vseprežemajoč, najbolj deli države, skupnosti, osebe. Eno od družbenih nasprotij je govor o vključevanju, medtem ko denar reže družbeno substanco na mnogotere načine, tako da načelo vključevanja ne stoji niti v zagotavljanju osnovnih pogojev

bivanja, kot so bivališče in prehrana ter osnovne zdravstvene storitve. Tovrstne probleme držav rešujejo mednarodne nevladne organizacije; ena takih je Care, ki pomaga pri ukinjanju revščine celo Norveški, sicer bogati državi, ki pa jo je na trgu dela načela pandemija; problem revščine močno zaznamuje tudi prebežniško populacijo. Care med drugimi storitvami zagotavlja tudi izobraževanje in pomaga pri iskanju možnosti za zaposlitev. Revščina odtuja zaradi stigme in z njo povezano neumestno sramoto revnih. Z izjemo vidnega uboštva brezdomnih in odvisnih od drog ali alkohola je veliko družbenih skupin, ki revščino zaradi stigmatizacije prikrivajo ali pa se ta nekako ne sklada z njihovim poklicnim profilom ali družbenim statusom. Raziskovalne študije že dolgo statistično dokazujejo revščino ostarelih žensk, upokojenk. Popoln medijski molk pa vlada glede podplačanosti zunanjih sodelavcev in sodelavk fakultet, tudi tistih z višjimi pedagoškimi nazivi. Po hitri priložnostni raziskavi so najtežje razmere na nekaterih fakultetah pod krovom Univerze v Ljubljani. Tako, denimo, ima ena od ljubljanskih fakultet 35 odstotkov »zunanjih«, ki jim ni treba plačati kilometrine in zares niti priprav in infrastrukturnih stroškov ne.

Univerza v Ljubljani je ugledna ustanova v globalnem merilu glede kriterija raziskovalne uspešnosti. Toda ob tem pozablja, da podplačani kader izobražuje in socialno utrjuje tiste, ki bodo izobraževali naprej. Slabo plačilo se slejkoprej začne odražati na kakovosti dela, kajti pedagoški eros ni nekaj, kar bi dolgo delovalo samo po sebi.

Visokošolske učiteljice in učitelji s statusom zunanjih seveda nismo edina neznosno podplačana profesionalna skupina, smo pa glede na izobrazbo in stroge kriterije za pridobitev pedagoškega naziva, pogoje dela in družbeno vlogo morda med najbolj kritičnimi segmenti trga dela. In upiramo se zlasti osebe z daljšim stažem, mladi, če povzamem fakultetnega sindikalista, mirno prenašajo ponižujoče stanje stvari.

Pričujoč primer daje vedeti marsikaj. Da najvišja izobrazba ničesar na zagotavlja in da mora imeti vsak poklicni sektor, tako kot družba v celoti, svoj rob ali dno, da dobro vpete v sistem opozarja, kje utegnejo končati, če se ne bodo podredili. Linija, ki še zagotavlja eksistenčno varnost, je dandanes zelo tanka.

Preseganje obstoječega stanja je možno vsaj v parcialnih oblikah, v vrnitvi k mladostniškim nagnjenjem, iskanju možnosti delne samooskrbe, promociji in prakticiranju vrednot, kot so solidarnost, medsebojna podpora in povezovanje ob jasni zavesti, da je za to potrebno lastno stabilno psihofizično stanje vsem slabim pogojem bivanja navkljub.

V svetu, ki že od leta 2007 kar naprej krizira, se morda lahko ozremo po daljnovzhodnih veččinah upravljanja s sabo, vzpostavljanju notranjega stožerja miru in osredotočenosti na vir življenja v sebi ne glede na to, kaj prinaša prihodnost, ki je itak že tu.

Feministke so v nasprotju s konceptom moči, ki temelji na oblasti in denarju, že pred nekaj desetletji dajale prednost izrazu sila. Pomenil je kolektivno energijo žensk v trudu za uresničevanje lastnih pravic, človekovih pravic žensk. Danes je delitev na dve spolni skupini nepopularna tako zaradi transspolnih gibanj kot tudi vsled medpresečnega pristopa k neenakostim, ki ponazarja, kako se diskriminacije in izključevanja odvijajo skozi prepletanje različnih hierarhičnih družbenih danosti, naj bodo te materialnega značaja ali čisti konstrukti. Ob vladajoči logiki družbe, kjer se vrednost človeka odmeri z denarjem, velja strategija nositi se kot to, kar si, brez olepševanj in brez sramu. Rezultat kompleksnih družbenih razmerij smo, in ko svetu skozi lasten lik pokažemo ogledalo, se zna zgoditi točka preobrata, samospregledanje in volja za zeleno trasiranje življenjske poti. In o vsem je treba spregovoriti mirno in odločno.

V četrtem razredu sta mi mami in tata kupila MP3. In jst sm to zdej potegnila iz nekega naftalina. Bodmo realni, glede na to, da mi je fotr po strogih navodilih dalju komade gor... je še kr dobr izpadl. Playlista male sare se lahko uporablja v operacijskih za anestezijo. Saša Lendero opening. Pol te udar Smack that pa Toxic. Ker že to ni dost čudno zaporedje, Game over - Igra za dva in pol komad od Seke Aleksić CRNO I ZLATNO, k je by far najboljši komad v zgodovini človeštva. Backstreet Boys. Njih sm poslušala sam, ker sm mislla, da bom zdele že poročena z Nickom. Pol pa kr en Lonely od Akona, Gigi Dagostino in... Bring me to life od Evanescence. Ne vem, kero osebnost sm hotla gradit, ampak se mi zdi, da use. Mislm da moram zapalit dokaze o obstoju tega MP3-ja, če nočem pristat na testih za... USE?!

»NO GREAT MEN, ONLY THE GREAT MANY«

Pričujoče besedilo je bilo delno prvič objavljeno v oddaji Tolpa bumov na Radiu Študent 27. septembra 2022. Za objavo v Kraljih ulice je bilo prirejeno in razširjeno.

Moja rutina občasno vključuje jutranji sprehod z raztresenim psom na prvi obronek najbližje mestne vzpetine. Najina pot gre mimo blokovskih garaž, pred katerimi je nekaj poletnih tednov na spretno improviziranih ležiščih spala neznana brezdomna oseba. Prebivalci in prebivalke domnevno ugledne ljubljanske soseske so si prenočevalca na srečo le rahlo nezaupljivo ogledovali, dokler ni iz naših življenj izginil tako nenadno, kot je tudi vstopil.

Pot med bloki zavije do reke, ob kateri so se minulo poletje namnožili *campervani* iz vse Evrope. Roj nemirnih voznikov in voznic vdano v usodo pritiska na bližnjo lokalno cesto, ki le še stežka prenaša jutranji dotok primestne delovne sile. Po stranskih ulicah se iz urbanega rojišča prebija do naslednjega mostu, ki ga z ene strani objame nabita mestna vpadnica, na drugi pa se grozeče dviguje še ena kvazinadstandardna novogradnja.

Vzpenjava se. Mimo nepremičnin, o ceni katerih si ne upa nihče več ugibati. Mimo skupine delavcev, ki so minulo poletje prenavljali strme stopnice ter navsezgodaj nezaupljivo sprejemali pozdrave ženske in psa, a ju vseeno vabili v svoje vrste: »Bosta s kužatom pomagala.« Odgovarjala sem, da bi raje prišla delat k njim, kot pa sedela za računalnikom ves dan. Kar je bilo včasih res. Jutranji klepeti so lahko kaplje drobnih uteh in nerazložljive solidarnosti.

Če se človek vznemiri ob kateri od kočljivosti sodobnega urbanega prostora, v skrbeh marsikdaj ostane zelo sam in nerazumljen. To dobro ve ameriški bend Chat Pile, ki na svoji letošnji izdaji *God's Country* med drugim podaja stoično, a odločno litanijo: »Why do people have to sleep outside?« Vprašanje zastavijo večkrat, vztrajno, brez prostora za nespameten odgovor, zato si zgoraj omenjenega refrena še dolgo po poslušanju ni mogoče izbiti iz glave. A najbrž mi ni treba razlagati, kako preprosto je srečati koga, ki bo hitel oznanjati, da živimo v svetu mnogih izbir in da je treba zgolj izbrati uspeh – in ti pač ne bo treba spati zunaj. Za marsikoga se zgodba o družbeni pogojenosti izbir tu že konča.

Pojdimo v tem razmišljanju vendarle dlje, k škotski zasedbi Ashenspire, ki je z albumom *Hostile Architecture* pogumno razbila kakršen koli dvom o tem, kje gre iskati vzroke vsega nakopičenega nelagodja. Pri tem se spremno besedilo plošče sklicuje na Marka Fisherja in njegovo diagnozo kapitalističnega realizma, ki, kot ga med drugim razume Fisher, pomeni »vsesplošno atmosfero, ki ne določa le produkcije kulture, temveč tudi regulacijo dela in izobraževanja, in ob tem deluje kot nekakšna nevidna ovira, ki omejuje misli in dejanja«. Še splošneje povedano, gre pri tem za nemožnost misliti kateri koli drug družbeno-politični sistem, kot je kapitalizem.

Ashenspire so daleč od tega, da bi njihove misli in dejanja kaj oviralo. Fantazmatske strukture kapitalističnega realizma, kot jih razdela Fisher, na albumu *Hostile Architecture* natančno in z veliko mero skrbnosti opredmetijo v vsakdanjih situacijah, pri tem pa svoje skladbe gradijo tako, da s plastenjem opustošenja peljejo skorajda v nekakšno stanje zamaknenosti, na drugi strani pa z medklci ves čas zbujajo iz tega stanja in kličejo k akciji – tako na individualni ravni, še bolj pa v skupnostnih prizadevanjih.

V prvem odstavku tega besedila sem namigovala, da je imel poletni prenočevalec srečo, da si ga je soseska le ogledovala, nihče pa ni v kaki pretirani skrbi za sosedske zadeve nadenj poklical organov nadzora/pregona. Ta projekcija se mi je kasneje zazdela precej krivična in pretirana, saj so ljudje iz mojega vsakdanjika v večini dojemljivi, dostojni in tudi sočutni ljudje.

Iz skupine sočutnih in dojemljivih izločam osebo iz bloka, ki me je z anonimnim sporočilom (pogumno!), nalepljenim na vrata stanovanja, v času pisanja te kolumne med drugim obvestila, naj bolje poskrbim za na začetku omenjenega psa (ki se ravno v teh tednih trudi premagovati ločitveno tesnobo, ob premagovanju stiske pa kdaj tudi malo glasneje zapoje) in da po njenem mnenju zaradi njegovega oglašanja tako ali tako nisem primerna za lastnico psa. Njena pasivna agresija je name padla kot težka usedlina nečesa trpkega, nato pa je naslov omenjenega albuma vse skupaj neverjetno okviril: sovražna arhitektura. Tu seveda ne gre le za arhitekturo nedosegljivih bivaljšč, izginjajočega

Foto: osebni arhiv

javnega prostora, razbitega skupnega in skupnosti, temveč – morda celo bolj – za arhitekturo sovražnih medčloveških odnosov. Slednja je nemara ena najbolj logičnih pritikin neoliberalizma, a ta ugotovitev zadeve nič kaj dosti ne olajša.

Vseeno ne bi bilo prav, da ostanem pri grenkih sklepih, saj je naša soseska vse prej kot skupnost zagrenjenecv. Dokaz 1: nedavno nas je zapustila psička, ki je zadnje čase le še poležavala na vedno isti zaplati trave pred blokom pod skrbnim očesom lastnika. Tistega dne, ko je na njenem mestu gorela le še svečka, je žalost mrko legla na vse, ki smo jo skoraj vsakodnevno srečevali, a hkrati se sedaj mnogi srčni pogovori v soseski vrtijo okrog nje. Dokaz 2: celo moj nesrečni pes ima svoje zaveznike: večino časa (ko ne poje žalostink o samoti) denimo prespi na svojem priljubljenem komfortnem ležišču, ki ga je dobil v dar od neke druge sosedice. Možen je torej tudi tale sklep: živali nas lahko človečijo in med nami ustvarjajo male solidarnosti. In vsaka dobrodušna gesta, to moram verjeti, premaga vsesplošno človeško iztirjenost, ki ji botruje aktualno stanje permanentne gospodarske in družbene krize.

Tudi Fisher *Kapitalistični realizem* sklene takole: »Najmanjši dogodek lahko naredi luknjo v sivi zavesi reakcije, ki je označevala horizonte možnosti v kapitalističnem realizmu. Iz situacije, v kateri se nič ne more zgoditi, preidemo v situacijo, ko je naenkrat spet vse možno.«

Nina Hlebec

MOJE OKNO

Skozi odprtega okna lino sonce sije,
zaželel sem si melodije.
Nad vsem, kar se mi dogaja,
vprašanje se poraja.
Kje pišejo se te vrstice,
ko ne vidim leta ptice.
Kje se piše zgodba moja,
ko ne vidim več obzorja.
Skozi okna lino
gledam v modrino.
Gledam stene umazano rumene,
gojim rože brez cvetov zelene.
Mreža na oknu skriva moj pogled,
toda misel seže v nedogled.
Nazaj ne morem, naprej ne smem,
kaj naj storim, da rešim ta problem?

N. Viktor, ZPKZ Dob

USTREZI IN BODI NEVIDNA!

Dragi Kralji!

Že leta redno kupujem vaš časopis in ga vsakič prav vsega preberem. Berem vaše zgodbe in ob mnogih se mi utrne solza. V mnogih vidim sebe.

Ne, nisem brezdomka. Očitno sem imela dovolj sreče v življenju. In ne, nisem odvisnica. Vsaj ne od kemije ... Kaj vem, so še druge odvisnosti ... Imam urejeno življenje. Imam družino in redno službo. V teh časih ni lahko, a preživimo in tudi za krajše počitnice nam uspe prihraniti. Dobro mi gre in hvaležna sem za to.

A v duši je črna praznina. Dolgo nisem vedela, zakaj. Potem življenje prinese čudne trke z ljudmi in spraševati se začneš, kaj se dogaja. Jaz, zmeraj pridna, ustrezljiva, potrpežljiva, nikoli v konfliktu, imam zdaj težave?

Mami me je rodila, ko je bila študentka. Z mojim očetom sta bila menda že od začetka zveze na bojni nogi, a ko je zanosila, sta se na vrat na nos poročila. Ker je tako prav ... Čeprav se je mami velikokrat pridušala, da v ta svet ne bi smeli rojevati otrok, je vanj rodila še brata in sestro.

Kopljem po sebi, kopljem ... Eden najzgodnejših spominov: Z mami sva šli ven, na sosednji travnik, da bi se žogali. Od nekod se je prikazala neznana deklica moje starosti in mami jo je takoj poklicala in vključila v igro. Začela ji je podajati žogo. Prosila sem mami, naj se igra tudi z mano. »Mami, še meni podaj!« In mami mi je povedala, kako zelo sem sebična in poredna. »Poglej, kako je ta deklica pridna!« In moja mami mi je obrnila hrbet in odpeljala neznano deklico nekaj metrov stran. Pri mojih dveh ali treh letih se je zdelo teh nekaj metrov neskončno dolgih ... In se mirno igrala z njo. *Samo z njo* ... Nato se spomnim le še svojega joka, samote in obupa sredi zelenega travnika.

Naslednja leta so skopa s spomini. Uboga mami se je skoraj raztrgala za nas. Vsak dan je hitela med službo in domačimi zadolžitvami in nas otrok niti ni opazila. Bili smo siti in umiti, za kar sem ji neskončno hvaležna. Zato pa nam je zmeraj dala vedeti, kako trpi za nas. Česar koli smo se otroci lotili, je temeljito pokritizirala. Nikoli ni bilo prav, nikoli dovolj dobro in seveda ne tako, kot bi to naredila ona. Ali kot kdor koli drug, s katerim nas je lahko primerjala! Tudi kasneje, ko smo bili že odrasli. Zgodaj v otroštvu smo se naučili sami reševati svoje težave. Dotlej se je namreč še vsakič izkazalo, da je naša mami mnogo bolj uboga, kot bi mi kadar koli lahko bili. In kmalu nismo za nič več prosili, saj je mami naše želje zmeraj označila za nesmiselne. »Tisti barvasti zvezek bi imela? Oh, poglej, tele navadne lahko oviješ v papir, kot sama hočeš.« »Krofov pa res ne bom kupovala, tile so znotraj gotovo surovi.« »A s šolo greste na bazen? Boš šla enkrat drugič, danes moraš biti doma.« Naučili smo se, da so naše želje povsem brezpredmetne. Je pa enkrat ali dvakrat naglas ugotovila, da smo porabili vso žepnino in da gotovo ne bomo imeli denarja za darilo za njen rojstni dan.

Kje je bil oče? Na kavču. Stregli smo mu s kokakolo in ga pustili pri miru. *Ne diraj lava dok spava*, so rekli v časih nekdanje Juge. Pravzaprav smo upali, da bo TV-program dovolj zanimiv, da ne bo zaspal. Kajti ko se je po popoldanskem spancu zbudil, je bilo bolje ne biti mu na poti. Ja in ne. Nas je že poiskal in nas

Foto: Sandra Požun

nagnal k nesmiselnemu delu – ob obilnih zmerljivkah, kako ne znamo delati. Nekoč sem morala preostanek popoldneva stati sredi dnevne sobe in v roki držati vijak, ki ga bo menda enkrat kasneje potreboval. Vsak dan je poskrbel za to, da ne pozabimo, kako zelo smo nesposobni in tako leni, da kar smrdi od nas. Da znamo le na trebuhu *ležat' in se s petami v rit brcat'*. Vsi z našo mami vred.

Uspeh v šoli je bil kajpak samoumeven. Pohvale niso obstajale, se je pa komentiralo, kaj bi morala odgovoriti ali napisati, da bi si tisto petico res zaslužila. Štirica je bila nacionalna katastrofa, o kateri smo govorili še tedne. Osnovno šolo sem končala s samimi peticami in pozneje, pri 24 letih, med prvimi v letniku diplomirala. Oče mi je povedal, da se me sramuje, kajti diplomira sem pri 22. Njemu sicer ni nikoli uspelo zaključiti fakultete, a o tem seveda nismo govorili ...

Rekli boste, pa saj sta bila starša popolnoma zapita ali zadrogirana. Ne, pri nas doma ni bilo kaplje alkohola! Tu in tam so prileteli udarci, a ti niso bili najhujši. Neznosni so bili tišina, napetost v zraku sleherno minuto in zmeraj prežeče sovraštvo med staršema. Na zunaj smo bili idealna družina, za tiste čase dobro situirani, ničesar nam ni manjkalo – razen empatije. Kar pomnim sem se sramovala same sebe. V šoli me je bilo sram, ko sem morala pred tablo. Sram me je bilo nastopati. Ko sem dobila šolsko nagrado, me je bilo sram priti na oder, kjer so bile vse oči uprte vame. Krajši čas sem trenirala atletiko, a me je bilo sram, ker moji rezultati niso bili vrhunski, zato sem odnehala. Nikoli nisem odšla na ples, ker me je bilo sram, kako nepopolno plešem. Na ulici me je bilo sram, ker me gledajo mimoidoči ... Globok sram, da sploh obstajam.

Sram in strah pred ljudmi sta me počasi pehala v osamo. Imela sem veliko srečo, da sem takrat spoznala človeka, ki me je potegnil z roba brezna in mi pokazal, da obstaja tudi svet brez obsojanja. Poiskala sem si službo, v kateri imam možnost veliko prispevati, a ostati v senci. Ustrezi in bodi nevidna!

Danes imam svoje otroke in skrbi me, koliko tega gorja sem prenesla nanje. Danes razumem. Staršem sem odpustila in se z njimi spet lahko pogovarjam. Potlačeno jezo počasi »spuščam« iz sebe. Zvečer se zahvalim za še en dan, ki mi je bil podarjen. Vsako jutro znova se prepričam, da je vredno živeti za moje sončke.

V srcu pa hranim ocean neizjokanih solza. Če bi jim dala prosto pot, bi me odnesle nazaj – tja proti tistemu breznu ... Držite se!

Sončica Kaja

NARODNA GALERIJA: RAZSTAVA, POSVEČENA MATEJU STERNENU

Prva četrtnina leta 2023 v Narodni galeriji bo posvečena slikarju Mateju Sternenu. V začetku decembra so namreč odprli veliko retrospektivno razstavo, kjer je razstavljena njegova slikarska produkcija, v spodnjih galerijskih prostorih pa so predstavljene njegove risbe in grafike. Ker je bil Sternenu tudi restavrator, so cikel Odstiranja tokrat posvetili njegovim restavratorskim delom.

Leta 1976 je bila zadnja pregledna razstava del Mateja Sternena (1870–1949) in skrajni čas je bil, da se pripravi nova. Razstavo, katere avtor je dr. Andrej Smrekar, so pripravili ob 152. obletnici Sternenovega rojstva. Sternenu je imel med vsemi našimi impresionisti najboljšo izobrazbo. Sprva se je šolal v Gradcu, kjer je spoznal tudi Jožeta Plečnika, nato na Dunaju in v Münchnu v slikarski šoli Antona Ažbeta. K Ažbetu se je rad vračal še vrsto let, tudi potem, ko se je ustalil na Kranjskem.

Dr. Smrekar pravi, da v njegovih delih zasledimo vplive različnih mojstrov, kot na primer Velazqueza in Rembrandta, Rubensa in Tiziana, Fragonarda in Boucherja. Od modernistov pa so nanj vplivali Edgar Degas, Henri de Toulouse-Lautrec, Felicien Rops, Lovis Corinth in Leo Putz, če jih omenimo le nekaj. Govorimo torej o res raznovrstnih vplivih. V krajinarstvu se je preizkušal le krajši čas,

dlje časa je ostal pri portretih, s katerimi se je pravzaprav tudi preživljal, in pri aktih. Kranjci smo menda imeli zelo radi ženske akte, ugotavlja prof. dr. Beti Žerovc v svoji knjigi Slovenski impresionisti. Nismo se hitro pohujšali in iz tira nas niso vrgle niti eksplicitno erotične podobe – kupec si je takšno sliko denimo lahko kupil v Jakopičevem paviljonu. A ne pričakujte takšnih slik na tej razstavi.

Najlepši segment v njegovem opusu so po mojem mnenju upodobitve žene Roze (roj. Klein) Sternenu, ki je bila dedinja ljubljanskih tiskarjev. Spoznal jo je v Ažbetovi šoli, kjer so bile ženske dobrodošle in so lahko, tako kot moški kolegi, slikale »po naravi«. Sicer pa o Rozi Klein danes ni veliko znanega. Vemo, da je bila članica Save in je pogosto razstavljala skupaj s svojimi umetniškimi kolegi. Ni znano, kako je Sternenu pravzaprav padel na to nevhvaležno četrto mesto med impresionisti. Morda tiči nekaj razlogov v tem, da je veliko časa preživel v tujini in ga domača javnost ni dobro poznala, morda pa v tem, da se je pri slikanju držal preverjenih motivov, ki jih je kranjska publika imela rada – portrete in akte –, in ni tako zelo eksperimentiral, kot denimo Jakopič. Mimogrede, tudi spor s karizmatičnim Rihardom Jakopičem, ki se je začel leta 1911, verjetno ni preveč pomagal. Sicer pa se zdi, da je Sternenu

Rdeči parazol (detajl), olje na platnu, 1904. Sternen je naslikal svojo izvoljenko Rozo, ki je bila v tem času noseča.

Ljubil slikarstvo in mu je želel nameniti ves svoj čas, a ker je bil praktične narave, je vedel, da se mora preživljati na drugačen način; zaradi denarja se je tudi lotil restavriranja, potem pa je svoj prosti čas namenil slikam. Z restavratorskim delom se je slikar ukvarjal v poletnih mesecih, med drugim je deloval tudi v Narodni galeriji, pozimi pa je najraje slikal v svojem ateljeju.

Ni resne ocene, koliko del ima njegov opus, je pa evidenca njegovih del sedaj bogatejša za skoraj sto naslovov. Razstava, na kateri je 74 slik, bo na ogled do predvidoma 9. aprila 2023.

Kaja Rožman

KINODVOR: SEPTEMBRSKA KLASA, 25. 11.

Nekateri iz naše stranke še pomnimo, kako je bilo v JLA. Težko. Nerazumljivo. Nedojemljivo. Ampak odrešljivo za naš vstop v življenje odraslih.

Vir: Kinodvor

Le zakaj se danes skoraj vsi radi spominjamo tistega časa, ko smo gazili strojev korak? Ko smo jedli konzerve z letnico svojega rojstva in prali *štumfe* na roke. Res je – ni bila lahka, in to vidimo tudi v Šterkovem filmu, ki smo si ga ogledali v Kinodvoru. Toda ko smo prišli iz kina in se pogovarjali, smo dojeli, da bi potrebovali nekaj podobnega danes. Res. Ko samo pogledamo te mlade poženščene moške, ki poznajo le svoj fotelj in svoj telefon in ne znajo niti hoditi po ulici, ko se vsi izgubljeni vlečejo kot megla po mestu ... Mulčki, ki mislijo, kaj so, pa niso niti začetek tega. Prekleto.

In da se razumemo. V svoji stranki smo proti vojski in vojnem. Toda za mulčarijo bi bilo dobro najti nekaj podobnega. Nekaj z *ordnung* disciplino, da zadihajo kot ljudje. Da naredijo nekaj za svoje telo in duha. In JLA je bila nekaj idealnega za to. Bizarna. Zafukana. Težka. Toda danes vzbuja lepe spomine. Morda še največja psihologija vstopa v življenje odraslih. Kinodvoru se zahvaljujemo za brezplačni vstopnici.

Zveza klošarjev Slovenije

CVETLIČARNA: LAČNI FRANZ, 17. 11.

Koncert se je po dveh letih končno zgodil. Sicer je bil od izvornih Franzev na odru le Zoki, pa vseeno. Napolnili so Cvetličarno in žur je bil zagotovljen. Še posebej ker obiskovalci, ke poznamo vse njihove udarne komade in smo lahko sodelovali.

Foto: osebni arhiv

Večkrat mi je šlo na smeh, ko sem se spominjal davnih časov. Tistih zlatih 80. let, ko so nas alternativce zmerjali s Hitlerjugend in podobno. Toliko revolucionarnih »levičarskih« pesmi in pojmov, kot jih slišite na takem koncertu, drugje ne boste slišali. Bi rekel, da je slovenska avantgarda 80. let še najbolj levičarska od vseh. In všeč mi je to. Seveda ni šlo brez Praslovana in Zdravljice, toda jagoda na torto je bila posvečena *Naši dragi Lidiji*, ki sta jo izvedla Zoki in kitarist. Pa da ne pozabim, gostje so le še dodali smetano tej poslovilni torti (podmladek Franza, Anja Rupel, Jani Kovačič in Kreslin). U božju mater, bilo je noro! Pri Praslovanu sem pogrešal harmoniko. Spomnil sem se enega prvih koncertov Lačnega Franza v Ljubljani, ko so bili v Hali Tivoli predskupina Buldožerjem. No, pri zadnjem komadu so privlekli na plano harmoniko in mi mladi pankerji pod odrom ... bilo je na tem, da bi popizdili. Toda ob komadu Praslovan smo ostali odprti ust. Cvetličarni se zahvaljujem za brezplačno vstopnico.

Taubi

SLOVENSKO MLADINSKO GLEDALIŠČE: PREKLET NAJ BO ...

Kdo? Ja, izdajalec svoje domovine! Tako preprosto je, in to vam že ves čas ponavljamo. Najbrž smo ravno zaradi tega ostali zunaj parlamenta. Sedaj pa ugotavljamo, da naše ideje v javnosti širijo tudi nečlani naše stranke.

Slišali smo namreč govornice in se želeli prepričati v živo, zato smo odšli v Slovensko mladinsko gledališče in »u pičku mater« (vzeto iz predstave) došli, da je vse res. Tako preprosto je: najprej »razfukati« (vzeto iz predstave) celotno državo, nato »pojebati se« (vzeto iz predstave) strankarsko med seboj in na koncu zmetati kup gnoja po svojih najbližjih. Ni nam jasno in nam nikoli ne bo, od kod toliko sovraštva med nami. Drug drugega bi

najraje iz kože dali. Zakaj? Ker nekdo izmed nas ni naše gore list? Ker ... saj niti sami ne vemo, zakaj. Toda pomembno je, da se sovražimo in pobijamo. Najprej verbalno, zatem še fizično.

Morda zdaj vidite bistvo naše stranke. Mi smo mirno v parku in si pomagamo med seboj. Tako kot se je pomagalo v prvi gledališki državi. Nimamo ne časa ne možnosti pobijati se. Kako bi bilo lepo, ko bi to veljalo za vse državljane in državljanke te mini države po imenu Slovenija. In če bi nas nekdo »zajebal« (vzeto iz predstave)? – preklet naj bo izdajalec svoje domovine! Vsakdo ima svojo domovino, in naša je trenutno park.

Foto: Žiga Koritnik

Aja, hvala SMG, ker je dovolila ZKS brezplačen ogled te idejne predstave, ki nam je dala elan za nadaljnje delo, saj ugotavljamo, da smo še kako potrebni naši državi.

Zveza klošarjev Slovenije

ANIMATEČNE DOGODIVŠČINE

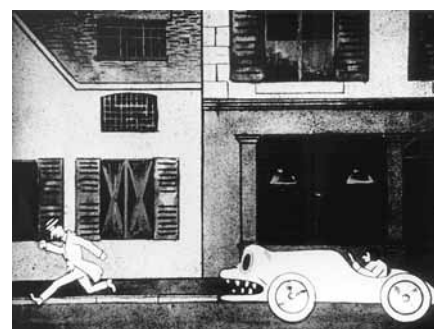
Letos se je v dvoranah Kinoteke in Kinodvora odvijal 19. mednarodni festival animiranega filma Animateka z rekordnim številom gostov, okoli 300.

Animirani film se od drugih filmov razlikuje po tem, da je kadrovsko veliko manj omejen in ima fikcijo veliko izrazitejšo. Po svojem okusu bi izpostavil francosko animacijo iz leta 1922, Razočarani pešec, režiserjev Roberta Lortaca in Pierra Landallea, posneto na 35-milimetrski trak, ter film Mali zmaj režiserja Bruna Colleta, ki je nastal v

koprodukciji Francije in Švice leta 2009. Nagrado mednarodne žirije in nagrado občinstva je prejel film Siera 2022. Nagrado *mladi talenti* je prejel film Pentola 2022, nagrado otroške režije *slon* pa film Loop 2021.

Letos nisem predoziral s projekcijami, sem se pa kljub temu nad vsako posebej navdušil. Animateki se zahvaljujem za akreditacijo.

Žigažaga

Razočarani pešec

Vir: Animateka

KONCERTNI UTRINKI

ORTO BAR: GORAN BARE & MAJKE

Mnogi so ga že večkrat odpisali in pokopali, predvsem je bilo največkrat slišati »gremo na Bareta in Majke, saj ne bo

Foto: Jože Balas

Foto: Jože Balas

več dolgo«, po koncertu pa »najbrž smo videli njegov zadnji koncert«. Ampak Goran Bare se vsemu temu uspešno upira že vsaj 15–20 let in nas vse dvomljivce vedno preseneti z odlično odigranim koncertom. In tako je bilo tudi 10. decembra v Orto baru. Zabavno, razigrano, plesno in glasno, razočaranih obrazov ni bilo videti.

027
KRALJI
ULICE

SHOD ZA JAVNO RTV

Omembe vreden koncert je bil tudi shod za javno RTV, kjer so nastopila znana imena s področja novinarstva, glasbe in športa, ki so poudarila pomen neodvisne javne radiotelevizije,

Foto: Jože Balas

Roza

Foto: Jože Balas

Vlado

med drugimi Rajmond Debevec, Andrej Rozman – Roza, Vlado Kreslin, Rudi Bučar, Zoran Predin, Fed Horses, Narat in Gombač in drugi.

Jože Balas, Foto Note

Najava:

ETCETERAL: PREDSTAVITEV ALBUMA RHIZOME

20. 1. 2023, Cukrarna

Etceteral se vračajo z drugim albumom Rhizome, ki bo luč sveta ugledal 11. novembra pri založbi Glitterbeat, prvič pa ga bodo v živo odigrali v impozantnem ambientu Cukrarne. Boštjan Simon (saksofon, sintetizator, elektronika), Marek Fakuč (bobni) in Lina Rica (vizualije) na Rhizomu iščejo razmerja med ritmičnim sodobnim jazzom, kvantno elektronsko glasbo, abstraktnimi modularnimi raziskovanji in svobodno improvizacijo.

DENIS & DENIS

27. 1. 2023, Klub Gromka

Denis & Denis, kultno reško synth-pop skupino ali bolje duo, sestavljata Davor Tolja in Marina Perazič, ki sta v zlatih 80. kraljevala na domači pop sceni. V bivši Jugoslaviji je bila zasedba

Denis & Denis ena najbolj popularnih zasedb, ki je pogosto krasila naslovnice glasbenih revij in časopisov, njihovi hiti, kot so Program tvog kompjutera, Ja sam lažljiva, Soba 23 in Voli me još ovu noć, pa so redno odmevali po radijskih valovih, plesiščih diskotek ter naših domov. Ustvarila sta vrsto večnih hitov, himen vikendaškega nočnega življenja in osvojila srca vseh, ne glede na žanrske preference. Vsi poznamo besedila, poslušamo jih lahko kadar koli in kjer koli, vedno nas spravijo v dobro voljo. S koncertom Denis & Denis v Klubu Gromka začenejo tudi novo, skromno, a entuziastično serialko Darkland, kjer bodo manevrirali med dark waveom, synth popom in drugimi podobnimi odvodi.

Jože Balas, Foto Note

PODMORNICA NA SUHEM

Spet vas lepo pozdravljam in vam pošiljam nekaj po navdihu, kot mi je Jean svetoval. Lahko bi vam poslal tudi nekaj o tekočem dogajanju, a bi se počutil kot novinar. Ni pa izključeno, da to storim. Kar pišem, je tudi zapis preobrazbe človeka, saj iz zapora nihče ne pride več tak, kot je bil pred odhodom vanj. To sem že večkrat slišal in dolžina dosojene kazni ima velik vpliv na preobrazbo. Verjamem tem besedam, ker preobrazbo čutim tudi sam, le referenčne točke nimam. Počutim se, kot bi se prestavil v drug čas, v preteklost.

Nikoli se nič ne zgodi na način, da bi bil zadovoljen, vedno sem lahko le sprijaznjen. Če občutim zadovoljstvo, je to le kratek trenutek. Biti zadovoljen v priporu ali zaporu je nedovoljeno. Dovoljeno je biti sprijaznjen in prepričati se moram, da je to stvar izbire. Učim se prevare in mogoče je to način, da ubežim občutku vkljenjenosti in pristrizanih kril. Prevara je tisto, kar me lahko povzdigne nad to dosojeno vsakdanjost. Prevara postaja nujni del obstoja in zadovoljstva, ki ga želim občutiti, a tega ne sme nihče opaziti, saj mi zadovoljstva nihče ne privoščijo in veliko se jih odloči potruditi, da mi to zadovoljstvo čim prej izniči, če ga le zaznajo. O tem sem prepričan in nihče me ne bo prepričal drugače. Zato si želim postati prevarant, ker to zame pomeni biti zadovoljen na način, da drugi tega ne opazijo. Kljub temu da je v meni zadovoljstvo, se trudim obdržati tako mizeren videz, da ob pogledu name od drugih pripornikov dobim sočutje ali mi celo pomagajo.

Biti zadovoljen je biti prevarant in obratno. Zgodba se piše, ker sem se prisiljen spoprijeti z ekspanzijo časa, ki mi je odmerjena. »Je to kazen?« se sprašujem. Čas ne more biti kazen. Zaporna kazen je opredmetena in fizično občutljiva. Zaporna kazen je omejitve gibanja in odvzem mnogih sredstev, ki jih ima posameznik na razpolago v civilnem življenju za določen čas. Nihče ne bo priznal nanašanja kazni, ki jo človek občuti v duši. Obstoj take kazni je nedokazljiv, pa čeprav je cilj vsake kazni ravno strel v dušo. Cilj te zgodbe je obrniti dosojeno kazen in čas v svoj prid, in rezultat, ki je pred menoj, priča o mojem uspehu. Prav ta trenutek mislim, da je čas moj največji zaveznik. Spakiral sem svoje reči. V celici št. 58 čakam na prevoz. Ker ne maram čakanja ali vsaj nikoli nisem zadovoljen le s čakanjem, ustvarjam za seboj sled, kot jo pušča pisalo, ki ga držim v roki. »Brez veze in vsakdanje,« pomislim o zapisanih vrsticah, a jaz vem, da je s takšnim početjem možno omiliti kazen in rezultat je takojšen. Najpomembnejše pri tem je, da se dobro počutim v lastni koži, in to mi pomeni največ. Stigma in predsodki mi bodo sledili na vsakem koraku in nikoli ne bom vedel, v katerem trenutku mi bo to zagrenilo življenje. Ne predstavljam si nikogar, ki bi v podobnih razmerah načrtoval svoje preživetje tako, da postane pisatelj. Tudi sam ne načrtujem tega, a misel na to je prijetna.

Kako je videti premestitev iz pripora v zapor? Prejel sem odredbo o premestitvi, ki je izvršljiva takoj. Prejel sem jo zvečer, kar pomeni, da bom naslednji dan premeščen. Simpatični načelnik Pizda se je že takoj zjutraj pred prvim raportom oglasil. Želel je videti odredbo,

kot da je on ni prejel. Želel je videti, kakšen učinek je imela odredba name. Bil je v naglici. Vedno je v naglici in je to mogoče le njegov način, da se vedno odmakne od nič nujnih pogovorov s priporniki, ki želijo izprositi kako ugodnost. Vprašal sem, ali naj pakiram, in z njegovega obraza je bilo prebrati pritrdilo. »Čakam befel,« je rekel. To naj bi pomenilo, da se morajo dokončno uskladiti, mi je še razložil. Nisem dvomil o svoji premestitvi še taisti dan. Vesel sem bil jutranjega sprehoda. Sprehajal sem se s Skalo, ki sem si ga izbral za mentorja, a on tega še ne ve. Opaža le, da ga z zanimanjem spremljam in sem rad v njegovi družbi. Mojster krinke in prevare je, in prav to je tisto, kar me zanima in kar mi lahko omogoči zadovoljstvo, ki ga je v deželi, katere glavno čustvo je nevoščljivost, nujno treba skrivati. Med samimi prevaranti se je treba še toliko bolj paziti. Čeprav sem si Skalo izbral za mentorja, to ne pomeni, da sem ob njem lahko nepremišljen, saj je Skala prevarant, ki ne izpusti nikakršne priložnosti za zaslužek. Previdno ga poslušam in sem vedno na preži in se varujem, saj sem tudi sam lahko njegova naslednja žrtev. Vse njegove lekcije so me nekaj stale in prepričan sem, da v priporu ni nikomur za zaupati. Po nekaj krogih sprehajanja sva se s Skalo usedla pod pergolo in igrala šah. Jaz igro šaha rad naredim napeto, kar ni v skladu s pravim igranjem šaha, in to me večkrat stane petaka. Danes ne. Igro je prekinil paznik, ki me je poklical po priimku. »Moram iti,« sem prekinil igro in odšel proti pazniku, ki je stal na nizkem stopnišču, ki vodi z dvorišča v zgradbo. Paznik mi je rekel: »Tako spakiraj. Greš na Dob.« To je bilo ob osmih zjutraj in po nekaj urah sem še vedno v celici št. 58, pijem kavo, kadim cigareto ter zapisujem te vrstice. »Celica tu ali tam,« si mislim. »Samska soba! Brez samske sobe bom ostal!« me zaskrbi, saj sem med desetimi meseci bivanja v priporu prebil le en teden v samski sobi. Tri pisma sem pisal gospe psihiatrinji, da mi izda potrdilo, ki bi mi omogočilo pridobitev samske sobe, in nič. Pismo sodniku, v katerem prosim za podaljšanje bivanja na Povšetovi 5, je šlo naprej danes zjutraj in sem ga odposlal le zaradi napovedi svojega dela, saj v pismu sodniku kot izgovor za podaljšanje bivanja navajam razlog, da pišem zgodbo o Povšetovi 5. Zmoti me simpatični načelnik Pizda. Pravosodni pizdun me je prišel pozdravit in njegova ponujena roka me je presenetila. Simpa Pizda je ostal dosleden svoji policijski pravosodnosti in mi je odvzel mali tranzistor s slovenskim vintage videzom in z veliko močjo. Stari tranzistor je bil tako močan, da sem ga zavijal v brisačo, ker ni imel ekvilajzerja in so visoki toni po zaporu daleč prodirali, ko ni bilo galame. Mali tranzistor ni bil moj, a sem ga želel pretihotapiti, ker ga Skala ni prišel iskat niti me ni povprašal po njem, čeprav sem si ga prav od njega izposodil. V zadovoljstvo bi mi bilo ukaniti lastnega mentorja. Začel sem uživati v malih ukanah. Že to, da nekoga prepričaš, da ti pogleda skozi prste, je ukana.

S seboj imam le tisto, kar si lahko oprtam na lastna ramena, nihče mi ne bo pomagal.

N. Viktor, ZPKZ Dob

**KOT ODVISNIK OD HAZARDIRANJA SPLOH NE POTREBUJEM IGER NA SREČO,
KO MI PO DVEH URAH USPE PRIKLICATI OSEBNEGA ZDRAVNIKA,
JE OBČUTEK ISTI KOT PRI GLAVNEM ZADETKU.**

TO SO MOJE NOVOLETNE ZAOBLJUBE, DRAGI MOJI

Po dolgem času se vam spet javlja nora punca, ki ji gre čisto vse narobe. Pred sedmimi leti sem bila dokaj normalna. Danes sem že dobro leto samska ženska srednjih let. Imam 80+ kilogramov in joške do Koroške, jezik pa tako perverzen, da se vsak mornar lahko skrrije pred mojim besednjakom. Imam to čudežno lastnost, da se mi že na prvi pogled vidi, da rada seksam in da mi droga ni tuja. Za seboj imam 30-dnevno turnejo drogiranja, razvrata in raznoraznih pizdarij. Službo imam takšno, da rajši ne povem, ker bi lahko kdo izmed vas doživel infarkt. Cel mesec sem bila slaba mama. Hvala bogu imam dobrega bivšega moža, ki je namesto mene poskrbel za najinega sina. Skoraj nič me ni bilo doma in že kakšnih šest mesecev sem hudo depresivna, nespečna, nesrečna in agresivna. Postala sem pravi sociopat. Zmožna sem nadreti celo gradbišče delavcev, če pa mi kdo zares kaj slabega naredi, lahko od mene pričakuje oglas s kontaktno številko na avanturah, kjer si razočarani moški srednjih let želi razdevičenja z več geji. Slika dveh kosmatih dedcev, ki se poljubljata, je seveda obvezna oprema.

Torej. Obtožena sem bila razdiranja zakona. Saj sem ga res skoraj. Moj novi ljubimec, ki je poročen, je naredil bedarijo in njegova žena je izvedela, da ima neko noro bejbo na strani. Bili smo zadeti in neumni. Joj, kako mi ga je žal! Medtem ko sem jaz danes v knjižnici srečno samska in neskončno hvaležna, da se v mojih koncih vse to ni razvedelo, in nimam druge skrbi kot prijetno enostransko nalogo o psih s svojim sinom, ima on doma celo štal. Seveda si ga ne upam poklicati in ga tudi ne bom. Spoznala sem ga preko prijateljice. Res na prvi pogled nič posebnega. Ampak ker imam jaz prav posebne fetišje, ki jih zaradi očitnih razlogov tu ne bom omenjala, sem se vanj zaljubila kot nora. Videla sem ga samo za pet minut pa sem sanjala o njem kot nora noč in dan. In potem me je kontaktiral. Cel teden sva se družila, ljubila, se objemala, norela po vseh koncih in s svojo skupno družbo doživljala pravi razvrat. Tip ni vedel, v kaj se spušča. Jaz pa tudi ne. Naj povem še to, da je vse, kar nam da življenje, darilo. To, kar se mi je zgodilo, mi je odprlo oči. Da tako ne gre več naprej. Ta moj sposojeni ljubimec me je tako zagrel in osvojil, da enostavno ne zmorem več opravljati svoje službe. Samo pogledam ga in že bi ga naskočila, kjer koli, pa tudi če bi bilo sredi nakupovalnega centra. Lep človek s čudovitim karakterjem. Imava pa eno skupno težavo. Oba beživa pred svojimi težavami v svet droge in alkohola, slabe družbe in začasne kamuflažne sreče. Oba sva konstantno polna slabe vesti. Moralc ... gremo ga dalje pit pa bo za nekaj ur minil. Upam, da se bo on popravil. Naj mu boje tiste spodnjice, ki jih je nosil cel teden, ne da bi jih enkrat opral, v opomin. Madona, kako slaba nadomestna žena sem. Danes zjutraj jih je vrgel v smeti, ker so neznosno smrdele po najinih postanih sokovih. Predstavljam si, s sočasnimi napadi smeha, kako jih za kazen čez glavo povezne nekemu dilerju, ki nama je prodal slabo robo. In cel teden sem mu obljubljala, da mu bom skuhalo svojo okusno čorbo, pa do tega ni nikoli prišlo. Mislim, halo, kdo pa ima čas za to, ko žensko prevzamejo prvinski nagoni? Za piko na i nisva uporabljala zaščite.

Dovolj je bilo. Moram se spraviti v red. To, da sem bila cel teden ljubica poročenemu moškemu, ni lepa karakterna lastnost. Pa tudi srce me boli, ker ga ne morem poklicati in slišati njegovega glasu. Jutri menjam službo. To novo službo sem že enkrat opravljala. Resda zaslužek ni tako bajen, je pa dovolj za preživetje. Luksuz, kot so savne, restavracije in podobno, bo treba po vsej verjetnosti črtati. Je pa tudi res, da tudi denarja za drogo ne bo in bom lahko več časa skupaj z otrokom, ki me

njujno potrebuje zraven sebe. Kar se tiče tistega seksi angela, ki mi ga je sam Eros poslal na izposajo, se mi dozdeva, da se po tej pizdariji več ne bo želel dobivati z mano. Jaz se pa tudi nočem več z njim. Ker biti ljubica poročenemu moškemu, ki ga ljubiš, je idealen recept za obisk norišnice. Naj se ve, da nisem keš pička! Prenehala se bom drogirati in ne pijem niti kapljice alkohola več. To mi je v preteklosti že dvakrat uspelo. Enkrat celo za celih šest mesecev. In vem, da bom spet zmogla. Verjetno me bo pogrešala moja drogeraška družba. Ker frazo »veseli december« nihče ne jemlje tako resno kot jaz. Ampak če so pravi prijatelji, me bodo lahko videli trezni. In spet bom začela hoditi k terapeutki. Naivno sem po nekaj seansah mislila, da bo to dovolj. Točno šest mesecev je več ne obiskujem in pogledajte me, kje sem pristala. Pa tudi na mojem kolesu se je začel nabirati prah. Danes sem ga peljala na servis. Da se bo ves svetil in da ponovno postanem seksi postavna čvrsta kolesarka, kot sem nekoč bila. Tudi cigarete bo treba dati na stran. Sram me je povedati, da kadim huje kot Popaj in da zjutraj in zvečer kašljam kot upokojeni varilec. To so moje novoletne zaobljube, dragi moji.

Zdaj pa vas drage bralce in bralke iz srca prosim, da zame zmolite eno molitvico, pa naj bo v kateri koli veri. Kajti potrebujem vso pomoč, ki jo lahko dobim, da me spet ne zanese in da vse te novoletne zaobljube izpolnim za vedno. Satanisti in hejterji se, prosim, zadržite, ker se mi zdi, da imam že dovolj hudiča v sebi. Iz srca vam privoščim, da ste ali pa boste bolj dostojni in pametni kot jaz.

Afrodita

MOJE TROHNENJE

V nedavnem pogovoru v parku DC Kralji ulice, ravno pred predsedniškimi volitvami, je nekdo pripomnil, da bi se mu od vseh Slovencev za predsednika države zdel najprimernejši znani popotnik in filantrop Tomo Križnar. Po stotinko sekunde dolgem premisleku sem prikimal v globokem strinjanju in se z nasmehom ozrl na priponko dobrodnele akcije Trohnenje, ki jo organizira prav Tomo in sem jo pred dnevi pripel na žep jakne na dobrodnelnem koncertu v Kinu Šiška.

Še danes se zelo dobro spominjam prvega srečanja s Tomom Križnarjem, sega v obdobje v osnovni šoli. Kako je mogoče, da se mi je tista ura v zgodnjem otroštvu tako vtisnila v spomin? Sedaj ko sem Toma po dolgih letih spet srečal kot odrasla oseba, lahko odgovorim na to vprašanje. Krivec je prav gotovo Tomo, njegova celotna pojava, njegova energija in odnosi, ki jih goji do okolja, do sebe in soljudi. Daleč največji magnet pa se mi zdi njegova človečnost, ki pa je na žalost pri človeški rasi vse redkejša. To me je spomnilo na rek, ki pravi, da človeško raso od živalskega sveta loči le malenkost, in ta »malenkost« je prav človečnost. Tomo jo izkazuje z nesebičnim in požrtvovalnim delom, ko na svojih popotovanjih pomaga lajšati težka življenja najranljivejših v najbolj nerazvitih in za večino sveta pozabljenih delih sveta.

V OŠ nam je predstavil pleme Nube iz afriškega Sudana: kako živijo, s kakšnimi razmerami se spoprijemajo in kakšne težave premagujejo ter kako se jim po najboljših močeh trudijo pomagati. V zadnjem obdobju se s Tomom in njegovimi projekti malo pogostejše srečujem. Krivec za to je moja punca, saj je Tomo dober dolgoletni prijatelj njene družine. Skupaj ustvarjajo filmske in dobrodnele projekte in mi je v čast, da imam globlji vpogled v njegovo delo. V vseh teh letih ni izgubil niti kančka zagona in želej prispevati čim več dobrega v svet, v katerem živimo in se borimo. Imam občutek, da je njegova energija v vseh teh letih še eksponentno naraščala. Toma povsem razumem in ga hkrati tudi globoko spoštujem, saj sem

tudi sam raje izbral življenje družbenega renegata, kot da bi se odpovedal svoji človečnosti. Kakšen car je Tomo, pokaže tudi njegova neverjetna sposobnost združevanja prijetnega s koristnim. Nedavni dobrodnelni koncert z namenom podpore akciji Trohnenje je bil fantastičen. Moj osebni glasbeni vrhunec je bila izvedba komada *To ni političen song* zimzelenega Vlada Kreslina. A še bolj kot zimzeleni Vlado se mi je vtisnil v spomin zimzeleni Tomo s svojim nagovorom. Lepo je povedal, da pri njegovem projektu v resnici ne gre za reševanje trohnečih gobavcev v Nubskih gorah, ampak gre bolj za poskus preprečitve nadaljnega trohnenja človeške družbe, ki povzroča tudi trohnenje človeških vrednot pri posamezniku. Grozljivo nepredstavljivo, a še bolj grozljivo resnično je dejstvo, da družba, kjer je človek dosegel neverjeten tehnološki napredek in se že realistično govori o možnosti potovanja na najbližje planete, dopušča kaj takega, kot je trohnenje gobavcev, pozabljenih nekje v Sudanu.

A za še očitnejše primere trohnenja človeških vrednot in človeške družbe nam nikakor ni treba oditi tako daleč. To gledamo vsak dan, a večina se je naučila »ne videti« npr. brezdomca, ki po 40 letih trdega dela brska po smetnjaku za kakšnim sendvičem s pretečenim rokom, da bo imel vsaj nekaj v želodcu, ko se bo odpravil spat na klopco v bližnji park. In res ne vem, kako bi lahko prepričali ljudi, da bi namesto »gledali« spet »videli«. Tudi sam sem šel skozi pekel trohnenja, a sem izbral, da so strohnele vrednote, ki nam jih vsiljuje družba. Bilo je peklenko in še zdaj je težko. Kontraefekt pa je bil povečanje in utrditev vrednot, ki mi jih vsiljuje srce. Mislim, da sem s tem dobil največjo nagrado, ki ti jo lahko podari življenje. Po dolgih letih pekla se v tej nečloveški družbi počutim kot človek. Se pridružujem misli osebe, ki je v pogovoru sprožila to razmišljanje – Toma za predsednika!

Čuri

PRED SVOJIMI DEMONI NE MOREŠ UBEŽATI, SPREMLJAJO TE VEDNO IN POVSOD

Prvič v življenju je imela pravega prijatelja, a je odšel prehitro. Še preden je imela priložnost, da se mu zahvali za vse, kar je storil zanjo in za malega. Strup ji ga je vzel nepričakovano. Zazvonil je telefon in *bad news*, ni ga več. Še en sonček je ugasnil. Nikoli več ne bo smeha in sarkastičnega humorja, ki sta ga razumela samo onadva. Zato danes sedi sama na postaji, tirnice so ji kot neka pot, kot neka večnost, neka kvazirealnost.

Levo, desno, naravnost, naprej, samo nazaj ne ... samo nazaj ne ... Njene misli so v preteklosti, ko se je njeno kraljestvo podrlo kot hišica iz kart. V tednu dni je izgubila dve osebi, ki sta ji v tistem trenutku pomenili vse. To je njeno življenje, ostala je sama. In pred leti, zadnjega v maju, ko se je začela njena agonija – takrat je štela sedmo

leto abstinence in živela normalno družinsko življenje – je imelo življenje zanjo drugačne načrte. Odvzeli so ji najpomembnejšo osebo njenega življenja, za katero se še danes bori in ne obupa. Samo Bog ve, kolikokrat je pomislila na samomor, da bi končala vso to morijo in vse to trpljenje.

Pred 14 leti je spoznala sredstvo, ki ubija bolečino, vsaj tako je mislila. Vse nižje je padala, od kraljice do klošarke, narkomanke, ki se je igrala z ognjem, ko je brisala bolečino. Sedaj so panični napadi in tesnoba njena stalnica. In to jo ubija vsak dan po malem.

Pred svojimi demoni ne moreš ubežati, spremljajo te vedno in povsod.

TX

MILOŠEV FOTO KOTIČEK: GRUNFOVE POGRUNTAVŠČINE

<https://www.instagram.com/stosicmilos/>

<https://www.facebook.com/milos.stosic.965>

Foto: Miloš Stosić

Foto: Miloš Stosić

031
KRALJI
ULICE

Foto: Miloš Stosić

Foto: Miloš Stosić

Foto: Miloš Stosić

BOLJE JE ŽIVETI 100 LET KOT MILIJONAR KOT PREŽIVETI SEDEM DNI V BEDI.

GRUNF

KRAVŽLJANJE MOŽGANOV

Iz igre John Nunn (2580) – N. Birnboim (2361), svetovno prvenstvo za seniorje 65+, Assisi, Italija, 22. 11. 2022

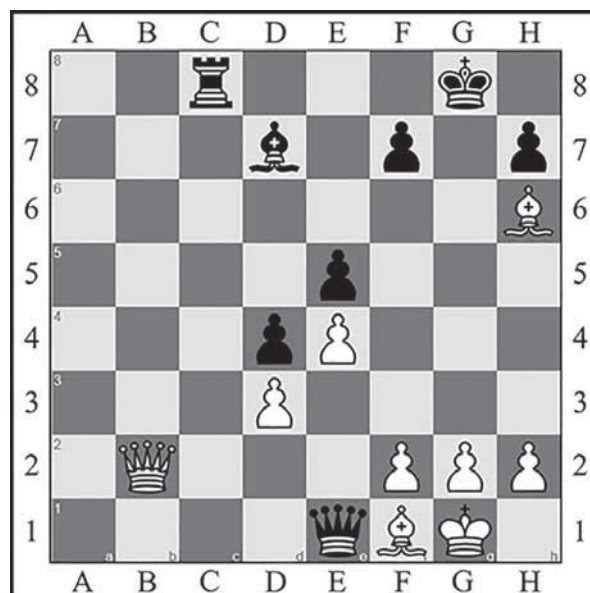
Na potezi je beli. Črnega matira v peti potezi.

Jean Nikolič

Standardni algebrski šahovski zapis:

pijon/kmet – brez oznake, S – skakač, L – lovec, T – trdnjava, D – dama, K – kralj, x – jemanje figure, + – šah, ++ – mat, O-O – mala rokada, O-O-O – velika rokada, = – remi/ponudba remija, e. p. – en passant (kmetovo jemanje mimogrede).

032
KRALJI
ULICE

REŠITEV JE OBJAVLJENA NA STRANI 34.

Vir: chesspublie.net

KOMENTARNICA: 030 323 128

DRAGE BRALKE IN BRALCI, KER VEMO, DA VČASIH KAKŠNO MNENJE ZBEŽI Z OBZORJA, ŠE PREDEN PRIDEMO DO SVINČNIKA IN PAPIRJA OZIROMA STOLA PRED EKRANOM V VIRTUALNI SVET, IN KER JE MOBILNI TELEFON VEČINOMA NAŠ TESNEJŠI SODELAVEC, SMO ODPRILI KOMENTARNICO. V NJEJ OBJAVLJAMO VAŠE POHVALE, PRIPOMBE, PREDLOGE IN VTISE. OB VSAKRŠNI URI JIH LAHKO POŠLJETE NA TELEFONSKO ŠTEVILKO 030 323 128, NA UREDNISTVO@KRALJULICE.ORG ALI NA NAŠ FACEBOOK PROFIL. VABLJENI H KOMENTIRANJU!

SMS, 21. 11. >> Pozdravljeni! Že leta kupujem vaš časopis in sem bila presenečena nad novo ceno dva evra. Ker sem trenutno brezposelna, sem se mu morala odpovedati. Je res potrebna stoođtota podražitev? Rada pomagam, ampak mi je dva evra res preveč. Hvala in LP Alja

E-sporočilo, 3. 12. >> Spoštovani Kralji, vaš časopis redno berem. Čestitke vsem avtorjem in urednikom. Ste edini časopis, ki govori o pravih stvareh. Pošiljam vam lepe pozdrave in svojo zgodbo. Nisem brezdomka in tudi ne vem, če je stvar primerna za objavo. Če bo šla v smeti, tudi prav. Bodite dobro! Sončica

E-sporočilo, 7. 12. >> Pozdravljeni, še sam ne vem, zakaj točno pišem, situacija mi je bila čudna. Vedno kupujem časopis pri Hoferju na Jesenicah, možakar mi je kul, sicer ne govori slovensko, na licu pa ima neko znamenje (morda opekline), po tem ga vedno prepoznam. Zadnjič sem sicer opazil nekoga drugega, ga je pa maltretirala policija, sem šel mimo. Danes kupim od njega, govori bolj turško/albansko, če sploh, nima veze, vedno mu stisnem deset evrov ali več pa grem naprej. V trgovini čakam v vrsti pa preletim časopis in na žalost ugotovim, da sem kupil novembrskega, ki ga že imam. Pa na vrhu je bil grdo odtrgan. Pa potem opazim, da nima napisane cifre prodajalca. Pa sem slabe volje. Je možno, da so mojega pravega dilerja teli »lumpi« izgnali izpred trgovine in se grejo neke čudne posle? Skratka, prosim, preverite, če je kaj na tem. Sem hotel vrniti časopis, pa je medtem že šel drugam. LP M

NEVID(E)NA LUBLANA

Vodniki ce z brezdomno izkušnjo vam preko pripovedanja zgodb predstavijo večplastnost brezdomstva in svoje izkušnje z ulice.

Pohod poteka v manjših skupinah 3–10 oseb. Traja 1,5–2 ure. Prispevek za turo po osebi znaša 6 € za dijake, študente, upokoјence in nezaposlene ter 8 € za zaposlene. Možne so tudi individualne ture za katero prispevek znaša 15 €.

ZA PRIJAVO NAM PIŠITE NA:
– TURE@KRALJULICE.ORG
– FACEBOOK NEVIDENA LUBLANA

OGLASNA DESKA

Izšel je drugi slovenski prevod knjige Willa Halla z naslovom Vodnik za opuščanje uporabe psihotričnih zdravil v skladu z načeli zmanjševanje škode. Zanimirani jo lahko kupite po ceni 3 € na sedežu društva Pražakova 6 v Ljubljani, ali jo naročite po ceni 5 € po pošti.

V društvu Kralji ulice sprejemamo hrano za naše brezdomne pse. Bo zelo dobrodošla! Hvala!

Podari knjigo in jo prinesi na Kralje. Pražakova 6, 1000 Ljubljana.
Pon.–pet. 8.00–15.00.
Tel.: 059 022 503

Društvo Kralji ulice se v mesecu decembru zahvaljuje:

- pekarni OSEM za pekovske izdelke,
- slaščičarni ZVEŽDA za slaščice,
- fotostudiu FOTO GRAD za pet kupončkov za fotografiranje,
- fotostudiu FOTO TIVOLI za pet kupončkov za fotografiranje,
- zavodu RAJHENBURŠKE ZANKE za 100 kompletov kap in rokavic,
- NK OLIMPIJA za vstopnice,
- KK CEDEVITA OLIMPIJA za vstopnice,
- društvu LAJKA za hrano za brezdomne domače ljubljence,
- OŠ HAJDINA za oblačila,
- ANIMAL ANGELS za kritje stroškov veterinarskih storitev in

– vsem dobrim ljudem za oblačila, obutev, hrano in božična darila. Se priporočamo za naprej.

Če želite objaviti svojo življenjsko zgodbo, nam jo lahko pošljete na urednistvo@kraljiulice.org ali nas pokličete na 030 323 128.

Športna sekcija Kralji ulice vas vabi vsak torek 15.30–16.30 v Športni center Triglav za Bežigradom (balon) na nogometno urico. Vsi dobrodošli!

Prosim ljudi dobre volje, da na Kralje ulice prinesejo odvečno volno, saj zelo rada štrikam. Hvala! Iva Tisa

033
KRALJI
ULICE

Delovanje našega društva lahko podprete tudi tako, da nam namenite 1 odstotek dohodnine, ki vam jo država odmeri za preteklo leto. To storite s spodnjim obrazcem, ki ga izpolnite in

pošljete na pristojni urad FURS (v Ljubljani je naslov: Davčna ulica 1, 1000 Ljubljana). Hvala!

PODATKI O DAVČNEM ZAVEZANCU:

(ime in priimek davčnega zavezanca)

(podatki o bivališču: naselje, ulica, hišna številka)

(poštna številka, ime pošte)

Davčna številka

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(pristojni finančni urad)

ČE SRAMUJEŠ SE PODGANE, HITRO ODESELI SE IZ LJUBLJANE.

SALE 026

ZAHTEVA za namenitev dela dohodnine za donacije

Ime oziroma naziv upravičenca	Davčna številka upravičenca								Odstotek (%)
Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice	2	3	9	5	6	0	4	6	1%

V/Na _____, dne _____

podpis zavezanca/ke

IZDELEK IZ TESTA ZA REZANČE OBROČASTE OBLIKE Z NADEVOM IZ MESA, SKUTE, ZELENJAVE ITD.

VRSTA IGRE S KARTAMI

KDOR IZDELUJE OKVIRE

ENAKI ČRKI

CVETNO ODEVALO KATEREGA LISTI SE VSAJ PO BARVI NE RAZKUJUEJO

IME ARHITEKTA MIHEVCA (1911 - 1985)

IME ILLUSTRATORKE PRAP

OBLIKA EOLSKEGA VERZA

ALBANSKO MESTO SEVERNO OD SKADRSKEGA JEZERA

KOŠČEK LESA

AKREDITIVNO PISMO

BORUT VESELKO

PREJAZ MIKANEGA PREDIVA ZAVAROVALNE LISTINE

VRANIČNI PRISAD PRIPADNIK AFAROV V ETIOPIJI

KRATICA ZA AGENCEJO LOS DIARIOS ANTON JANSKA

IME NEMŠKE FILMSKE IGRALKE TILLER

NEMŠKO IME ZA APPIANO, ZNANO VINORODNO OBMOČJE V ITALIJI

GL. MESTO SOSEDNJE DRŽAVE

GL. MESTO PERUJA

GL. MESTO MALEZIJSKE DRŽAVE PERAK

MOBILNI TELEFON

MADŽARSKI PESNIK, IN POLITIK (BELA, 1895 - 1949)

NEMŠKI SKLADATELJ IN ORGANIST (KASPAR, 1788 - 1847)

LIDIJA OSTERC

HEROJ

RASTLINE, KIZELENE LISTE OBDRŽUJO VEČ VEGETACIJSKIH SEZON

DEJAVNOST KRISTJANOV ZA ZVELICANJE SOLJUDI

AVTOMAT, SAMODEJNI STROJ

RUSKI ESTRADNI PEVEC (EDUARD ANATOLJEVIČ)

NEMŠKI ZBOR

IME REŽISERJA PECKINPAHA

MAJHEN DIRKALNI AVTOMOBIL

STAVBARSKA UMETNOST

ME NEKANDJ GOSPODARSKEMINISTRICE PETRIN

FEREDŽI PODOBNO OBLAČILO MUSLIMANK

GL. MESTO MALEZIJSKE DRŽAVE PERAK

MOBILNI TELEFON

MADŽARSKI PESNIK, IN POLITIK (BELA, 1895 - 1949)

NEMŠKI SKLADATELJ IN ORGANIST (KASPAR, 1788 - 1847)

LIDIJA OSTERC

HEROJ

RASTLINE, KIZELENE LISTE OBDRŽUJO VEČ VEGETACIJSKIH SEZON

DEJAVNOST KRISTJANOV ZA ZVELICANJE SOLJUDI

AVTOMAT, SAMODEJNI STROJ

RUSKI ESTRADNI PEVEC (EDUARD ANATOLJEVIČ)

NEMŠKI ZBOR

IME REŽISERJA PECKINPAHA

MAJHEN DIRKALNI AVTOMOBIL

STAVBARSKA UMETNOST

ME NEKANDJ GOSPODARSKEMINISTRICE PETRIN

FEREDŽI PODOBNO OBLAČILO MUSLIMANK

GL. MESTO MALEZIJSKE DRŽAVE PERAK

MOBILNI TELEFON

MADŽARSKI PESNIK, IN POLITIK (BELA, 1895 - 1949)

NEMŠKI SKLADATELJ IN ORGANIST (KASPAR, 1788 - 1847)

LIDIJA OSTERC

HEROJ

RASTLINE, KIZELENE LISTE OBDRŽUJO VEČ VEGETACIJSKIH SEZON

DEJAVNOST KRISTJANOV ZA ZVELICANJE SOLJUDI

AVTOMAT, SAMODEJNI STROJ

RUSKI ESTRADNI PEVEC (EDUARD ANATOLJEVIČ)

NEMŠKI ZBOR

IME REŽISERJA PECKINPAHA

MAJHEN DIRKALNI AVTOMOBIL

STAVBARSKA UMETNOST

ME NEKANDJ GOSPODARSKEMINISTRICE PETRIN

FEREDŽI PODOBNO OBLAČILO MUSLIMANK

GL. MESTO MALEZIJSKE DRŽAVE PERAK

MOBILNI TELEFON

MADŽARSKI PESNIK, IN POLITIK (BELA, 1895 - 1949)

NEMŠKI SKLADATELJ IN ORGANIST (KASPAR, 1788 - 1847)

LIDIJA OSTERC

HEROJ

RASTLINE, KIZELENE LISTE OBDRŽUJO VEČ VEGETACIJSKIH SEZON

DEJAVNOST KRISTJANOV ZA ZVELICANJE SOLJUDI

AVTOMAT, SAMODEJNI STROJ

RUSKI ESTRADNI PEVEC (EDUARD ANATOLJEVIČ)

NEMŠKI ZBOR

IME REŽISERJA PECKINPAHA

MAJHEN DIRKALNI AVTOMOBIL

STAVBARSKA UMETNOST

ME NEKANDJ GOSPODARSKEMINISTRICE PETRIN

FEREDŽI PODOBNO OBLAČILO MUSLIMANK

GL. MESTO MALEZIJSKE DRŽAVE PERAK

MOBILNI TELEFON

MADŽARSKI PESNIK, IN POLITIK (BELA, 1895 - 1949)

NEMŠKI SKLADATELJ IN ORGANIST (KASPAR, 1788 - 1847)

LIDIJA OSTERC

HEROJ

RASTLINE, KIZELENE LISTE OBDRŽUJO VEČ VEGETACIJSKIH SEZON

DEJAVNOST KRISTJANOV ZA ZVELICANJE SOLJUDI

AVTOMAT, SAMODEJNI STROJ

RUSKI ESTRADNI PEVEC (EDUARD ANATOLJEVIČ)

NEMŠKI ZBOR

IME REŽISERJA PECKINPAHA

MAJHEN DIRKALNI AVTOMOBIL

STAVBARSKA UMETNOST

ME NEKANDJ GOSPODARSKEMINISTRICE PETRIN

FEREDŽI PODOBNO OBLAČILO MUSLIMANK

GL. MESTO MALEZIJSKE DRŽAVE PERAK

MOBILNI TELEFON

MADŽARSKI PESNIK, IN POLITIK (BELA, 1895 - 1949)

NEMŠKI SKLADATELJ IN ORGANIST (KASPAR, 1788 - 1847)

LIDIJA OSTERC

HEROJ

RASTLINE, KIZELENE LISTE OBDRŽUJO VEČ VEGETACIJSKIH SEZON

DEJAVNOST KRISTJANOV ZA ZVELICANJE SOLJUDI

AVTOMAT, SAMODEJNI STROJ

RUSKI ESTRADNI PEVEC (EDUARD ANATOLJEVIČ)

NEMŠKI ZBOR

IME REŽISERJA PECKINPAHA

MAJHEN DIRKALNI AVTOMOBIL

STAVBARSKA UMETNOST

ME NEKANDJ GOSPODARSKEMINISTRICE PETRIN

FEREDŽI PODOBNO OBLAČILO MUSLIMANK

GL. MESTO MALEZIJSKE DRŽAVE PERAK

MOBILNI TELEFON

MADŽARSKI PESNIK, IN POLITIK (BELA, 1895 - 1949)

NEMŠKI SKLADATELJ IN ORGANIST (KASPAR, 1788 - 1847)

LIDIJA OSTERC

HEROJ

RASTLINE, KIZELENE LISTE OBDRŽUJO VEČ VEGETACIJSKIH SEZON

DEJAVNOST KRISTJANOV ZA ZVELICANJE SOLJUDI

AVTOMAT, SAMODEJNI STROJ

RUSKI ESTRADNI PEVEC (EDUARD ANATOLJEVIČ)

NEMŠKI ZBOR

IME REŽISERJA PECKINPAHA

MAJHEN DIRKALNI AVTOMOBIL

STAVBARSKA UMETNOST

ME NEKANDJ GOSPODARSKEMINISTRICE PETRIN

FEREDŽI PODOBNO OBLAČILO MUSLIMANK

GL. MESTO MALEZIJSKE DRŽAVE PERAK

MOBILNI TELEFON

MADŽARSKI PESNIK, IN POLITIK (BELA, 1895 - 1949)

NEMŠKI SKLADATELJ IN ORGANIST (KASPAR, 1788 - 1847)

LIDIJA OSTERC

HEROJ

RASTLINE, KIZELENE LISTE OBDRŽUJO VEČ VEGETACIJSKIH SEZON

DEJAVNOST KRISTJANOV ZA ZVELICANJE SOLJUDI

AVTOMAT, SAMODEJNI STROJ

RUSKI ESTRADNI PEVEC (EDUARD ANATOLJEVIČ)

NEMŠKI ZBOR

IME REŽISERJA PECKINPAHA

MAJHEN DIRKALNI AVTOMOBIL

STAVBARSKA UMETNOST

ME NEKANDJ GOSPODARSKEMINISTRICE PETRIN

FEREDŽI PODOBNO OBLAČILO MUSLIMANK

GL. MESTO MALEZIJSKE DRŽAVE PERAK

MOBILNI TELEFON

MADŽARSKI PESNIK, IN POLITIK (BELA, 1895 - 1949)

NEMŠKI SKLADATELJ IN ORGANIST (KASPAR, 1788 - 1847)

LIDIJA OSTERC

HEROJ

RASTLINE, KIZELENE LISTE OBDRŽUJO VEČ VEGETACIJSKIH SEZON

DEJAVNOST KRISTJANOV ZA ZVELICANJE SOLJUDI

AVTOMAT, SAMODEJNI STROJ

RUSKI ESTRADNI PEVEC (EDUARD ANATOLJEVIČ)

NEMŠKI ZBOR

IME REŽISERJA PECKINPAHA

MAJHEN DIRKALNI AVTOMOBIL

STAVBARSKA UMETNOST

ME NEKANDJ GOSPODARSKEMINISTRICE PETRIN

FEREDŽI PODOBNO OBLAČILO MUSLIMANK

GL. MESTO MALEZIJSKE DRŽAVE PERAK

MOBILNI TELEFON

MADŽARSKI PESNIK, IN POLITIK (BELA, 1895 - 1949)

NEMŠKI SKLADATELJ IN ORGANIST (KASPAR, 1788 - 1847)

LIDIJA OSTERC

HEROJ

RASTLINE, KIZELENE LISTE OBDRŽUJO VEČ VEGETACIJSKIH SEZON

DEJAVNOST KRISTJANOV ZA ZVELICANJE SOLJUDI

AVTOMAT, SAMODEJNI STROJ

RUSKI ESTRADNI PEVEC (EDUARD ANATOLJEVIČ)

NEMŠKI ZBOR

IME REŽISERJA PECKINPAHA

MAJHEN DIRKALNI AVTOMOBIL

STAVBARSKA UMETNOST

ME NEKANDJ GOSPODARSKEMINISTRICE PETRIN

FEREDŽI PODOBNO OBLAČILO MUSLIMANK

GL. MESTO MALEZIJSKE DRŽAVE PERAK

MOBILNI TELEFON

MADŽARSKI PESNIK, IN POLITIK (BELA, 1895 - 1949)

NEMŠKI SKLADATELJ IN ORGANIST (KASPAR, 1788 - 1847)

LIDIJA OSTERC

HEROJ

RASTLINE, KIZELENE LISTE OBDRŽUJO VEČ VEGETACIJSKIH SEZON

DEJAVNOST KRISTJANOV ZA ZVELICANJE SOLJUDI

AVTOMAT, SAMODEJNI STROJ

RUSKI ESTRADNI PEVEC (EDUARD ANATOLJEVIČ)

NEMŠKI ZBOR

IME REŽISERJA PECKINPAHA

MAJHEN DIRKALNI AVTOMOBIL

STAVBARSKA UMETNOST

ME NEKANDJ GOSPODARSKEMINISTRICE PETRIN

FEREDŽI PODOBNO OBLAČILO MUSLIMANK

GL. MESTO MALEZIJSKE DRŽAVE PERAK

MOBILNI TELEFON

MADŽARSKI PESNIK, IN POLITIK (BELA, 1

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

NAGRADNA KRIŽANKA

Iskrane čestitke nagradjenima in nagradjenkam pravilno rešene novembarske nagradne križanke, ki so: Dragica Malgaj iz Rimskih Toplic, Cvetka Pernovšek iz Žalca, Branko Filipič iz Škofje Loke, Štefka Zupančič iz Borovnice in Ivan Kotnik iz Šoštanja.

Boro & Matjaž: »Vesel božič in
srečno novo leto!«

